

2499. 0

АНТІН МАРІНОВИЧ

ІСТОРІЯ БУРС У ПЕРЕМИШЛІ

ПЕРЕМИШЛЬ, 1936.

НАКЛАДОМ Т-ВА «БУРСА ІМ. СВ. О. НИКОЛАЯ» В ПЕРЕМИШЛІ

ПРОСНІСЛАМ ЛІПІА

ЗВІД РІГОРІ

ІШІАМІВІТІ У

Кліші з цинкографічної роботи «Унія», Львів.

З друкарні Наукового Товариства ім. Т. Шевченка, Львів, вул. Чарнецького ч. 26.

371.217(=83:438.82/34

Przemysł) "188/193"

I.

Вступне слово.

Дивним може видається, чому в «Альманасі» 40-ліття першої матури перемиської гімназії поміщена «Історія перемиських бурс». Але коли перечитується списки бурсаків за 40 літ і перечитається поіменний виказ абітурієнтів перемиської гімназії за 40 літ, зладжений проф. С. Малиновським, то видиться, що багато-багато матуристів перемиської гімназії було якраз вихованками бурс, і то переважно Бурси ім. св. о. Николая та Гімназійного Інституту. Тут переживали вони нераз по 8 літ у часі свого побуту в Перемишлі і з бурсами вяжуться спомини абітурієнтів не менше тісно, ніж із самою школою. Тому свято школи є рівночасно також святом і бурс. Для того й «Історія бурс» входить до ювілейного альманаху.

Заохочений Вп. паном Дир. Степаном Шахом і Вп. паном проф. Романом Дубляницею написати таку «ювілейну» статтю про бурси в Перемишлі, приступив я, як педагогічний настоятель «Бурси ім. св. о. Николая», до написання короткого огляду цих бурс. Але вже в тракті самої праці показалося, коли я вглибився в протоколи бурс, що не можна обмежитися лише до подання короткого огляду; праця розрослася до дещо більших розмірів.

Як дуже допомагали матеріально бурси шкільній молоді, — побачить читач по перечитанні цієї історії бурс.

Щоб історичну правду можливо об'єктивно представити, старався я з'ясувати все, і світла й тіни, бо лише така історія може мати повчальну вартість.

Крім писаних джерел служили мені ласкаво деякими інформаціями Впреп. о. Мітрат Михайло Мриц і Вп. панове — Дир. Степан Шах, проф. Роман Дубляниця, проф. Михайло Демчук, проф. Др. Євген Грицак і проф. Іван Гонтарський, за що їм на цьому місці складаю подяку.

Перемишль, 1. VII. 1936. р.

Бурса ім. св. о. Николая до 1914. р.

Суспільна опіка над шкільною молоддю серед українського громадянства є давня, бо сягає ще до XVI. в., коли нею опікувалася шляхта, багатші міщани й церковні братства. Спеціально ці останні розвивали широку діяльність над основуванням бурс та помічню в прохарчуванні чи одежі біднішої молоді.

В Перемишлі вже від дуже давна допомагало молодь «Братство св. о. Николая»¹⁾, яке завязалося при церкві св. Миколая, при теперішній вул. Баштовій, на т. зв. Підгір'ю²⁾. В XIX. в. справа допомоги бідній шкільній молоді почала набирати на галицькому ґрунті іншого характеру — несуть цю допомогу статутів т-ва. А сьогодні допомога ця, при великій скількості позамісцевої молоді й у тяжких часах, є тимбільше потрібна³⁾.

Вже в половині XIX. в. в одинокій тоді гімназії в Перемишлі, з німецькою викладовою мовою, було учнів гр. кат. обряду дуже багато, бо майже половина⁴⁾, і такий процент віроісповідного складу молоді удержувався цілі десятки літ⁵⁾. До 1875. р. не було ніякої бурси в Перемишлі, де молодь знаходилаби приміщення. По 1875. р., коли «Товариство Бурси пшемысей» удержувало одиноку тоді бурсу, приміщено тут і деяких бідних учнів української народности⁶⁾.

Однак, коли завдяки довголітнім старанням галицьких послів, перемиського громадянства та петиції політичного Тов-а «Народня Рада» й Головного Віділу Тов-а «Просвіта» у Львові⁷⁾, цісарською постановою з дня 29. липня 1887. р. рішено отворити при перемиській державній ц. к. гімназії з польською мовою навчання рівнорядні відділи з українською мовою навчання, почалася тоді по селах перемиського повіту акція за посиленням дітей до гімназії.

¹⁾ Дир. С. Шах: «Погляд на розвій допомогової акції для біднішої молоді в укр. держ. гімназії в Перемишлі від її початку до 1932. р.» — Звідомлення Віділу «Кружка Родичів» з 1934/5. р., стор. 4.

²⁾ Братство це, основане грамотою єпископа Онуфрія Шумлянського (перем. єпископ від 1746—1762), пізніше завмерло, але старанням єпископа Івана Снігурського відновлене, а остаточно зорганізоване єписк. Томою Полянським вже як братство при катедральній церкві, бо церква св. Миколая на «Підгір'ю», де сьогодні стоїть ще деревляний хрест, проіснувала лиш до р. 1759. (А. Добрянський: Історія Єписк. стор. 38. прим. 22.^{*)}

³⁾ Єп. Он. Шумлянський лиш відновив давнє «Братство ім. св. о. Миколая», а саме грамотою з дня 19. серпня 1749. р. («Пропамятникъ Братства св. о. Миколая въ Перемышлѣ», Перемишль, 1867., стор. 4.) — Ред.

⁴⁾ В Англії ще сьогодні від давніх часів існують навіть для універ. молоді інтернати (колегії), в яких ригор є подібний до «бурсацького», а не своїбідний, як у наших «Академічних Домах».

⁵⁾ С. Шах — оп. cit. В р. 1849/50 гр. кат. було 170, рим. кат. 218.

⁶⁾ Idem — оп. cit. — ⁶⁾ Idem — оп. cit.

⁷⁾ Степан Перський: «Історія Тов-а «Просвіта», Львів 1932. стор. 50.

Щоби тій бідній молоді зі сіл прийти з поміччю, завязалося за допомогою «Братства ім. св. о. Николая» в 1888. р. статутове Т-во під назвою «Бурса ім. св. о. Николая»⁸⁾, яке, як уже сама назва вказує, поклало собі за ціль провадження бурс для молоді. Т-во розвинуло велику педагогічну діяльність і під теперішню пору одинокє з українських товариств у Перемишлі провадить бурси для мужеської молоді середніх шкіл⁹⁾, будучи власником двох великих будівель з городами при вул. Баштовій ч. 25. і 34. і малого партерового дому при вул. Пельчара ч. 13.

Коли перечитуємо гімназійні Звіти¹⁰⁾, то в них під постійною рубрикою VIII. п. н. «Поміч для бідних учеників» читаємо стало,

Бурса ім. св. о. Николая.

що вбогу молодь підпомагає: 1. Братство церковне ім. св. о. Николая, наділяючи молодь грошовими запомогами на одіж і книжки, 2. Підручна каса Дирекції, на яку складалися різні добровільні датки й жертви при вписах і т. п., 3. Т-во «Руских женщин», що від 1910. р. «Тов-ом Українського Жіноцтва» називалось, яке також постійно давало грошеві підмоги для бідних учнів, 4. Т-во ім. св. Кирила¹¹⁾, заложене в р. 1896. (1. IV.), що проіснувало до

⁸⁾ С. Шах: *op. cit.*

⁹⁾ В 1934. р. założено в Перемишлі «Ремісничу Бурсу» в будинку власности гр. кат. Дух. Семинарії в Перемишлі, при вул. Шашкевича, яка призначена для ремісників. Також існує ще «Реміснича Бурса ім. І. Жовніра». З домі фундації ім. Д-ра Адама Літинського, при вулиці Пельчара, є русска бурса, що відновлена в р. 1935. за дозволом адміністраційних і шкільних властей, удержує кількох учнів із польських державних шкіл, гр. кат. обряду, та двох із укр. гімназії безплатно.

¹⁰⁾ Про назви звітів диви дир. С. Шах: «Річні гімназійні „Звіти“ та їх історична й виховна вартість», — розвідка в гімн. Звіті з 1933/4. р. стор. 1—11.

¹¹⁾ Докладніше про це Т-во гляди: С. Шах у «Звідомленні» 1934/5 о. с. стор. 6 і дальше.

1914. р., яке з вкладок, різних жертв приватних осіб, наших Товариств, як «Віра», «Дністер», даліше Сойму й Повітових Рад, давало підмоги грішми, а головнo закуповувало молоді плащі, убрання й книжки, і 5. Бурса св. о. Николая. Коли однак молоді в гімназії з кожним роком прибувало, а в р. 1910/11. і 1911/12. було число в передвоєнних часах найвище й перевищало вже тисячку, не вистарчали тепер бурси, проваджені Т-вом «Бурса ім. св. о. Николая» на поміщення цієї молоді. Ішло тут головнo про вбогу селянську молодь, якої число з кожним роком зростало, й заложено для неї в 1906. і 1910. роках три нові інституції, а саме: Селянську Бурсу, Бурсу ім. о. М. Шашкевича й Дешеву Кухню, при якій повстав також у 1911. р. невеликий приют для найбільшій молоді¹²⁾.

Душею відчинення Бурси ім. св. о. Николая був дир. Гр. Цеглинський¹³⁾, який піддавав усі пляни, реалізуючи їх разом з адвокатом д-ром Теофілем Кормошем.

Дир. Цеглинський здавав собі справу з того, що гімназія без бурс не буде добре розвиватися. І тому, коли виготовлений статут ц. к. Намісництво затвердило письмом з дня 3. липня 1888. року¹⁴⁾, Т-во розпочало негайно свою діяльність. Відчинено бурсу в шк. р. 1888/9¹⁵⁾ в домі т. зв. Новаківці при вул. Татарській, напроти теперішнього «Інституту для дівчат». До неї прийнято 11 учнів, з яких протягом року убуло двох, за оплатою 1—9 злр. місячно й хоч нема згадки в цьому році про якісь жертви зі сторони громадянства, чи установ на цю бурсу, закінчено цей перший рік існування бурси без дефіциту.

При вул. Татарській, де сьогодні стоїть величавий «Український Інститут для дівчат», стояв партеровий дім, що був власністю крилошанина, Архипресвітера о. Григ. Шашкевича, і від нього цей будинок із городом відкупило Т-во «Інститут для дівчат». У шк. р. 1889/90. винайнято цей будинок за річним чиншом 360 злр. і приміщено там бурсу, яка проіснувала три роки. В цій

¹²⁾ З цього приводу повстала бурса «Дешеві Кухні», а від 1931. р. «Бурса ім. о. Могильницького».

¹³⁾ На жаль перших протоколів Т-ва «Бурса св. о. Николая» не можна було віднайти, щоб бодай частинно згадати про цю велику постать громадянського діяча, педагога й письменника і його заслуги при основуванні бурси. Збереглися протоколи від 1907—11. року і 1916. вгору, тому праця ця є в початках неповна, оперта на гімн. Звітах і «Справозданнях», друкованих перед Заг. Зборами, які збереглися в Науковім Т-ві ім. Шевченка у Львові (не всі) і у проф. Б. Загайкевича — два.

¹⁴⁾ Ч. 39.051., потім змінений статут затвердило Намісництво 29. IV. 1905. р., а ще раз змінений (§ 1 і 2) затвердило Воєвідство 22. VII. 1926. р. ч. 3. Р. П. 10081.

¹⁵⁾ Вже в шк. р. 1887/8 відчинено бурсу на Засянні, де знайшло приміщення 7-ох учнів. — о. М. Мриц*).

*) Є це одинока згадка, без жадного деінде документу. — Ред.

бурсі могло знайти приміщення більше учнів, тому в шк. роках 1890/91. і 1891/92. було їх 27—28¹⁶⁾).

Коли Т-во мало вже зібраних на бурсу понад 2.000 рин. сріб., а в додатку о. Крилошанин Григ. Шашкевич записав на бурсу легат (річно по 50 злр.), а по смерті сина тестатора Михайла, що в тім самім році помер, фундація ця зросла до 100 злр. річно¹⁷⁾, приступлено в 1892. р. до купна хати при вул. Баштовій з півморговим городом, що була власністю Йосифи з Мультижанських Войціцької, з усіми коштами за суму 9.205,65 злр. з тим, що квоту 2.589 злр. і 92 кр. мається заплатити відразу, а решту довгу розложено на 28-літ на рати¹⁸⁾).

Хоч усіх грошей не було, але умови купна були дуже догідні й була надія, що Т-во довг цей буде могли ратами сплачувати, бо майно з кожним роком зростало¹⁹⁾). Дня 3. IX. 1893. р. посвятив о. кат. І. Савчин нову хату й урухомлено бурсу, приймаючи рік-річно аж до 1898/9. р. пересічно по 33-питомців. Т-во діставало підмоги від Преосв. К. Чеховича, який щороку давав більші жертви на Т-во²⁰⁾), також від Сойму, Повітових Рад сусідніх міст і Перемишля, різних наших Товариств, доходи з фестинів, концертів, а в 1897/8. р. хор академиків під проводом І. Прийми, а опісля О. Підгорецького, устроїв 18 концертів по більших містах Сх. Галичини й Буковини, а увесь дохід у квоті 401,85 злр. і закуплені костюми, вартости 200 злр., віддано на Т-во. Прогулька того хору «...не тільки рознесла далеко звуки прекрасної рускої

¹⁶⁾ Адміністрація, пед. нагляд, число питомців і інше — диви таблицю при кінці праці.

¹⁷⁾ Справозданє з 1889/90 р.

¹⁸⁾ Справозданє з 1892/3 р.

У протоколах Т-ва з дня 20. VIII. 1917. р. знайдено, що проф. Медвецький записав Т-ву «Бурса ім. св. о. Николая» легат у висоті 1000 К., а крім цього призначив $\frac{2}{3}$ свого майна для 10 галицьких вихов. інституцій, що удержують бурси. Головним спадкоємцем назначив Т-во «Просвіта» у Львові. Про цю суму аднотацію довідуємося, що голова Т-ва дізнався від проф. К. Студинського, що з $\frac{2}{3}$ майна бл. п. проф. Медвецького припаде для Т-ва «Бурса св. о. Николая» около 8.000 к. Яка доля стрінула цей легат, про це в записках і протоколах не найдено згадки ані ближчих інформацій. Хто має які інформації, може подати їх до відома Бурси.

¹⁹⁾ Дир. С. Шах о. с. «Для забезпечення Бурси ім. св. о. Николая постановила перемиська «Каса ощендносьці» 1893. р. утворити з річного чистого доходу залізний фонд у висоті 10.000 рин., як це зробила 1892. р. для польської бурси» (стор. 5.), але ухвали своєї, як твердить о. крил. Мриц, ніколи не зреалізувала.

²⁰⁾ Преосв. Єп. Чехович мав на бюрку спис усіх інституцій не лише в Перемишлі, але й в інших містах Галичини, які постійно діставали від нього підмоги. — о. крил. Мриц.

пісни, але і не мало причинилася до розбудження народної свідомості...»²¹⁾.

Але молоді в гімназії з кожним роком прибувало, спеціально молоді зі сіл, якій треба було прийти з поміччю. А що будинок не міг помістити більше над 35 питомців, приступлено в 1897. р. до прибудови нової одноповерхової камениці коштом 15.000 к. Т-во мало великі симпатії серед громадянства, доказом чого — хочби число членів (звичайних) у р. 1896/7: 107 осіб і 15 членів основників²²⁾. На підставі цього морального капіталу у громадянства, а вразі потреби й матеріального, зятягнуто амортизаційну позичку в Галицькій Банку Гіпотечній у квоті 26.000 к., яку мало Т-во сплачувати ратами по 886.40 к. річно, а перед нею зятягнуто ще позичку у «Вірі» на 6.800 к.²³⁾ і вже 1. IX. 1898. р. будинок віддано до ужитку; до так поширеної бурси прийнято 82 питомців. Будинок цей посвятив дня 8. XII. 1898. р. Єпис. К. Чехович у присутності всіх представників духовних і світських із Перемишля, та названо її з нагоди ювілею 50-ліття панування ціс. Франца-Йосифа I. його іменем²⁴⁾. Але й так поширена бурса не могла помістити всіх питомців, що зголошувалися, яких число в гімназії

²¹⁾ Справозд. з р. 1897/8.

²²⁾ Ibidem. — Тут є поданих 13 членів основників, а відтак прибуло (звіт 1912/13.) ще двох, що їх годиться на тому місці вичислити:

Преосв. Єп. К. Чехович.

Впр. Деканат Жукотинський.

Впр. Деканат Ярославський.

Впр. о. М. Мриц, крилош. капітули.

Впр. о. П. Куневич, військ. капелян.

Всч. о. К. Сінкевич, парох у Радохінцях.

Вп. Степан Трухим, власник дібр у Львові.

Впр. о. М. Подолинський, кустос перем. капітули.

Всч. о. А. Сінкевич, гр. кат. парох у Кунині.

Вп. Павло Тишковський, власн. дібр у Гувниках.

Впр. о. Др Іван Гробельський, крилошанин станислав. капітули.

Т-во «Руских женщин» у Перемишлі.

Т-во «Братство св. о. Николая» в Перемишлі.

Др Степан Федак, адвокат у Львові.

о І. Стрийський, крилошанин у Перемишлі.

Почесних членів було в тім часі 3:

Єп. К. Чехович, Гр. Цеглинський і Др Теофіль Кормош.

²³⁾ Через велику солідарність і карність, якою відзначалися в тім часі Українці в Перемишлі, росла одна інституція за другою. Помагано собі звичайно так, що на початок зятягнуто позичку в «Вірі» або в «Щадниці», підтягано будівлю під дах, відтак на докінчення будови давали позички вже Банки, а з одержаної від них позички звертано сейчас цілу позичку в «Вірі» чи «Щадниці», щоб вони, як ще фінансово слабі, не впали. — о. М. Мриц.

²⁴⁾ «На внесене прошенє до Трону позволив наш Найяснійший Монарх після рескрипту Президії ц. к. Намістництва з дня 25. V. 1899. ч. 4789 назвати Бурсу своїм Найдостойнішим Іменем» ...і «прийняти сю синівську заяву любови». — Справозд. з р. 1904/5. і Звіт гімн. 1900/1.

постійно росло²⁵⁾). Бурса була призначена головню для бідних учнів, а треба було, як казав дир. Цеглинський, збудувати «щось такого, щоби було для тих, що можуть платити»²⁶⁾ і в осени 1904. р. приступлено, на закупленій на ту ціль площі при вул. Баштовій під ч. к. 858., до будови «Гімназіяльного Інституту» після плянів архітекта Пілецького, а під наглядом будівляного комітету, в склад якого входили: дир. Цеглинський, д-р Т. Кормош, о. Ом. Кормош, І. Матковський і д-р Долинський. Величавий двоповерховий будинок дня 28. VIII. 1905. р. віддано до вжитку, а питомців зголосилося таке число, що Виділ не мав змоги всіх зголошень узгляднити. В будинку цім, хоч призначенім для синів заможних родичів, зарезервовано 8 безплатних місць для вбогих і добрих учнів гімназії, як інструкторів. Торжественне посвячення Інституту відбулося 30. IX. 1905. р., а посвятив його Архипресвітер капітули о. К. Волошинський у присутності представників місцевих властей і делегата ц. к. Ради Шк. Кр. Д-ра Фр. Майхровича²⁷⁾. — Першим адміністратором в Інст. іменовано проф. О. Авдіковича, світлого педагога, що провадив Інст. незвичайно гарно. Коли в 1906/7. р. на адміністратора прийшов о. Ом. Кормош, а в 1907/8. р., на педагог. настоятелів прийшли великі приятелі молоді, як проф. Ос. Прислопський і М. Пашак, інституція й під матеріяльним і виховним оглядом стояла д. добре. — Але в р. 1909. (6. VII.) о. Кормош зрезигнував, а його місце обняв проф. О. Целевич. Тепер зайшли тертя між ним а Виділом, а по части й учнями²⁸⁾. Що правда, проф. Целевич провадив Інст. зовсім добре, а якщо доходило до штрайків учнів на тлі харчу²⁹⁾, то треба згадати, що Т-во через будову було сильно задовжене³⁰⁾, а самі проценти річно виносили 12.360 к. і треба було з доходів бодай проценти сплачувати. У відповідь на дисгармонію з Виділом³¹⁾, а передовсім на штрайк учнів була

²⁵⁾ В р. 1904. було вже около 700 учнів в гімн. (Від р. 1895. прибувало що року пересічно коло 50 учнів. Гімн. звіти).

²⁶⁾ о. М. Мриц.

²⁷⁾ Дир. С. Шах, ор. с. стор. 9.

²⁸⁾ Проф. Целевич був досі в Бурсі, а на його місце іменовано там проф. М. Крушельницького.

²⁹⁾ «Осьма кляса остентаційно і гамірно вийшла зі салі». — Проток. Т-ва 1907—11.

³⁰⁾ В 1912. р. було довгу 157.066,36 к., (Австро-угор. Банк 76.446, 06 к., «Віра» 51.500 к., «Дністер» 22.720,30 к., «Краєвий Союз Кредитовий» 6.400 к.), а в р. 1914. затягнуто ще позичку в «Вірі» на 32.000 к. Австро-угор. Банкові сплачено довг підчас війни, а решту сплачено 17. I. 1924. р. 40.000 к. і 22. IV. 1924. р. Банк дозволив на екстабуляцію. — Треба признати, що війна й девальюація гроша вирятували Т-во й вичистили сильно задовжену гіпотеку. — Звіт Т-ва 1912/13. і прот. Т-ва.

³¹⁾ Заг. 36. 11. I. 1910. Прот. Т-ва. Сторін не цитую, бо їх у книзі протоколів нема, а точно про місце в протоколах можна зорієнтуватися після засідань Виділу чи Загальних Зборів, що все подаю.

резигнація проф. Целевича й Прислопського. Виділ прийняв першу³²⁾, а другої не прийняв. Потім переходною адміністрацією Інституту вів проф. Гамчикевич, що навіть зрікся головства³³⁾, але зрезигнував³⁴⁾, а на його місце поручено вести адміністрацію від 1. II. 1910. р. о. Мартиновичеві.

Але й у самім Виділі були тертя й через це вибраний на Заг. Зборах 29. X. 1910. р. головою дир. Алиськевич не хотів прийняти вибору, через »брак гармонії між виділовими« і через »евентуальні колізії між обов'язками голови Бурси а обов'язками директора гімназії«³⁵⁾. Щойно по виводах проф. Демчука, що на примірах вказав, що директори переважно є головами бурс, і д-ра Кормоша, що до останньої майже хвилі головою Т-ва все був чоловік, що стояв на чолі гімназії, збори не прийняли резигнації дир. Алиськевича з головства, який аж до 1918. року був головою Т-ва.

Коли дир. Алиськевич став головою, забрався дуже енергійно до праці в Т-ві. Що місяця відбувалися засідання (був навіть визначений один день, у яким вони відбувалися), і Контр. Ком., що все дуже точно переводила контролю, мусіла на кожному засіданні здавати звіт³⁶⁾. Рік 1912/13. був роком проби нового устрою інституцій. Тому, що останніми роками Інстит. не давав доходів, потрібних на сплату довгів, рішив Виділ замінити Інститут на бурсу. Скасовано особні спальні та учальні, перший поверх призначено на бурсу з меншими оплатами, а другий поверх на Інститут. Але вже серед року переконався Виділ, що така зміна некорисна, багато учеників воліло за ту саму оплату мешкати в Інституті, як у Бурсі, а число учнів, замість збільшитися, як цього сподівалися, в році впало³⁷⁾. Настав тяжкий час для Т-ва. Довгів у тім часі було на суму 157,066,36 к. і не лише не можна було віддавати капіталу, але не можна було навіть сплачувати процентів; тому то проф. Гамчикевич підніс гадку, щоби будинки продати, або винайняти на філію укр. гімназії, а за чинш, який правительство буде добре платити, віддати зятягнені довги. Вже Заг. Збори

³²⁾ Вже 15. X. 1909. р. Виділ прийняв резигнацію Целевича, але коли не міг підняти відповідного кандидата, поручає далі йому вести справи, хоч він не погоджується. Аж 3. XI. зреасумовано попередні рішення й поручено о. Мартиновичеві провадити касу, а проф. Целевичеві адміністрацію. Але вкортці проф. Целевич зрезигнував із посади адміністратора, а резигнацію його приймає Виділ 29. XII. »з днем нинішнім«. Ibidem.

³³⁾ 15. I. 1910. р. функції голови Т-ва перебрав гол. проф. Зарицький, але 21. VI. резигнує »з причини перешкодження«, а заступає голову до заг. зборів проф. О. Ярема. Ibidem.

³⁴⁾ Зрезигнував через розбіжність думок із Виділом у справі покарання 4 учнів. Ibidem.

³⁵⁾ »...і зі взгляду на евентуальні колізії з властями, котрі можуть закинути протеговане і тим подібне інституції«. Ibidem.

³⁶⁾ Проф. М. Демчук.

³⁷⁾ Звіт Т-ва 1912/13.

погоджувалися з тою думкою, спротивився лише проф. Демчук, беручи на свою відповідальність санацію Т-ва. Почалася санація. Передовсім вернено від вересня 1913. р. знов до давнього ладу, що дешевші місця є лише в Бурсі, а дорожчі в Інституті. Вже три перші місяці по фєріях показали, що адміністрація обох інституцій є дуже оглядна, бо по кінець падолиста віддав Інститут до головної каси 4.000 к., а Бурса 900 к. Крім цього вже по вакаціях сплачено довгів на суму 3.528,41 к., що було великим осягом адміністраторів, зваживши, що попередній рік 1912/13., як рік загальної господарської й фінансової кризи, був дуже тяжкий.

А рік 1912/13. був також тяжкий для Т-ва через «кризу» в природі. Кількамісячна слота спричинила великі шкоди в обох реальностях, а передовсім в Інституті. Вода через реальність У. П. Т. спадала з вул. Щитової на Інститут (були хвилі, що неможливий був доїзд до Інституту), вдираючися до пивниць і сутерин. Направа тих шкід, як відводнення будинку, будова охоронного муру й бетонування, тривала довго, бо щораз нова слота нівечила розпочату, а недокінчену, роботу. Коштувала ця направа Т-во до 5.000 к.³⁸⁾. Так представлялася менш-більш діяльність Т-ва з вибухом війни в 1914. р.

III.

Селянська Бурса й Бурса ім. о. М. Шашкевича.

Почин до заснування тих нових бурс дало «Руске Педагогічне Товариство», якого філію основано в Перемишлі в 1900. р., а головою вибрано меткого дир. укр. Дів. Ліцею проф. Ол. Ярему. Т-во, крім своїх головних завдань, а саме збирання фондів на будову й провадження шкіл, почало також збирати фонди на заложення бурси. На Заг. Зборах Т-ва 29. IX. 1905. р. на внесення проф. Р. Гамчикевича ухвалено: «Новий Виділ маєтсья постарати с отворення Селянської Бурси для учеників IV. кл. шкіл народних, а що найменше на устроєння 4—5 місячного курсу приготавляючого до вступного іспиту до гімназії», мотивуючи своє внесення збільшенням фреквенції в українській гімназії³⁹⁾. Зростало головно число селянської молоді⁴⁰⁾; а що Бурса св. Николая, а головно Інститут, високістю оплат для бідної молоді були за дорогі, треба було заложити бурсу, де за дешевщою оплатою в грошах і натураліях можна булоб допомогти матеріально учням.

Відповідно до цієї ухвали почав Виділ шукати за відповідним льокалем на бурсу. Оголошено відозву в «Ділі» й «Свободі», щоб батьки зголошували своїх синів до бурси за оплатою 14 к.

³⁸⁾ Звіт Т-ва 1912/13.

³⁹⁾ Протокол «Рідної Школи» I.

⁴⁰⁾ Дир. С. Шах — о. с.; селянської молоді було в 1907. р. 350 учнів, стор. 9.

місячно (в половині можна харчами⁴¹⁾) і 1. XI. 1906. р. урухомлено бурсу⁴²⁾.

Але щоб довше втримати бурсу, треба було подумати над купном власного будинку. Вправді грошей не було, однак «в перемиській громаді Українців були одиниці, що вміли будувати й купувати без грошей»⁴³⁾. До них належав Д-р Кормош, що захопив інших ідейних громадян зложити на цю ціль гроші в формі зворотної позички. І найшлися люди, які радо декларували й склали гроші: Др Мих. Кос — 5.000 к., Преосв. Єп. К. Чехович — 400 к., прал. о. Зубрицький — 600 к., о. мітрат Подолинський — 400 к., дир. О. Ярема — 400 к., о. крил. Стрийський — 500 к., Др Матковський — 500 к., о. Комарницький М. — 200 к., дир. І. Білинський — 200 к., о. Др Левицький В. — 200 к., о. проф. Ардан — 500 к., Дешева Кухня — 600 к., Др Т. Кормош — 600 к., «Народ. Дім» у Перемишлі — 200 к., І. Борис — 500 к., а гроші ці пізніше майже всі дарували⁴⁴⁾. Як уже зібрано певну квоту (декларовані суми вплачувано ратами), приступлено до купна будинку⁴⁵⁾. В жовтні 1906. р. закуплено дім з площею від Івана Лазора, друкаря в Перемишлі, при вул. Баштовій за 9.000 к., який відступлено безплатно на приміщення Селянської Бурси⁴⁶⁾.

Як до отворення бурси причинився о. проф. Ардан, так до купна І. Борис, купець у Перемишлі, як щасливий дорадник і посередник. Але партеровий будинок з 5 невеликими кімнатами був за малий, щоби помістити щораз то нових учеників⁴⁷⁾, що зголошувалися до бурси. Тому винаймлено другий дім, останній будинок при вул. Щитовій (тепер єп. Пельчара), власність о. Войтовича. Адміністраційний провід від початку оснування бурси аж до року 1910. спочивав у руках о. проф. Ардана, який, хоч перший рік закінчив недобором 1.982 к., провадив бурсу так гарно, що в слідуєчих роках не лише покрито недобір, але ще призьбирано готівку на поширення бурси.

В р. 1910/11, у зв'язку зі збільшенням фреквенції в гімназії, було більше зголошень, а що в тих двох будинках не можна було примістити всіх учеників, винайняв Виділ реальність із просторим городом від Френкля, при вул. Міцкевича й Сінній за річним чиншем 1.000 к., від 1. VIII. 1910—31. VII. 1913. Тут приміщено

⁴¹⁾ На інвентар 10 к., в прот. «Рід. Шк.» І. хибно подано 1 к.

⁴²⁾ Не знати, в яким будинку, сказано лише: 2 великі кімнати і три менші — Ibidem.

⁴³⁾ Ол. Ярема: «Хроніка Рідної Школи».

⁴⁴⁾ Звернено: Дешева Кухня і Др М. Кос в р. 1910—12. — Акти «Рідної Школи».

⁴⁵⁾ Властиво цю реальність закуплено виключно завдяки позичці військ. лікаря Д-ра Коса, бо решта декларованих сум впливала пізніше ратами.

⁴⁶⁾ Прот. Рідн. Школи І.

⁴⁷⁾ До народніх міських шкіл не приймали дітей із села, тому Бурса приміщувала лише гімназійну молодь.

нову бурсу й названо її іменем М. Шашкевича. Управу цієї бурси обняв проф. Целевич, а управу Селянської Бурси по о. проф. Ардані перебрав проф. І. Гонтарський. Бурси старалися управителі так вести, щоб кожного року складати з ощадностей гроші на фонд будови власного дому⁴⁵⁾ і хто знає, чи не закупили бому, якщо не війна. Управи бурс знаходили матеріальну підтримку в дирекції гімназії, яка немалі квоти приділювала їм із одержаних при вписах збірок, у селян довколичних сіл і священників довозом Бульби та городовини, а саме з Дрогоєва⁴⁶⁾, Болестрашич, Плешевич, Бушкович, Малкович, Дунькович, Вишатич і Стібенця. Зпоміж осіб заслужених треба згадати оо. Гинилевича, Макара,

Гімназійний Інститут для хлопців.

Дацька, упр. школи Козака; також Народна Торговля допомагала в товарах, а наші Т-ва, також сойм і магістрат м. Перемишля, приходили з поміччю грошовими датками. І патріотична молодь обох полів складала добровільні жертви на бурси, або віддавала часті доходів із концертів, вистав та інших імпрез.

В слідуючій шк. р. 1911/12 бурси були поміщені в тих самих домах, а тому, що в тім році було ще більше зголошень, донаймлено для обох бурс сусідні льокалі (при вул. Щитовій донаймлено в домі Муля). На місце проф. Целевича, що перенісся до Копичинець, управу Бурси ім. Шашкевича обняв проф. М. Росткович, а в 1913. р. (II піврік) проф. В. Білінський.

Тимчасом будинок Селянської Бурси при вул. Баштовій показався в р. 1912/13 непридатний на мешкання і один рік стояв

⁴⁵⁾ В шк. р. 1910/11 на цю ціль віддала Селянська Бурса 820.40 к., а Бурса ім. Шашкевича 319.53 к. так, що фонд у цім році разом із зібраним о. Арданом виносив 2.521.68 к. Ibidem.

⁴⁶⁾ З того села найбільше. Касова книга Рід. Шк.

порожній, тому в шк. р. 1913/14 відступив його Виділ разом з городом за чиншем Гімн. Інститутіві, а на приміщення Селянської Бурси найняв реальність Фридерики Піскорової при вул. 3. Мая на Засянні ч. д. 385, за річним чиншем 3.000 к.⁵⁰⁾.

Але й льокаль Френкля, в якій містилася бурса ім. Шашкевича, став невідповідний на дальше замешкання, в додатку наставали щораз гірші часи, брак фондів, високий чинш, брак відповідного настоятеля, а вкінці побоювання, чи знайдеться достаточне число учнів, щоб заповнити обі бурси. З тих усіх причин Виділ рішив розв'язати цю бурсу і контракти з Френклем не відновляти.

В шк. р. 1913/14 відчинено лише Бурсу на Засянні, яка від цієї злуки називалася Бурсою ім. Шашкевича, й до неї в новім шкільнім році прийнято всіх питомців, що зголосилися. Управителем іменовано проф. В. Барнича. У власнім будинку при вул. Баштовій приміщено злишний інвентар.

Скінчився шк. р. 1913/14 і почалася світова війна. Управитель проф. Барнич, виїзджаючи на ферії, позамикав усе й не віддав навіть ключів, бо сподівався, що по феріях верне. Тимчасом уже не міг вернутись. Настала війна, облога⁵¹⁾, а по повороті австрійських військ до Перемишля в 1915. р. знайдено помешкання Бурси зруйноване⁵²⁾, в самім будинку перебувало ще військо⁵³⁾, з уладження бурси не було й сліду, інвентар розхоплено, а паркан спалено. Нового інвентаря не було за що купити й тому на внесення дир. Алиськевича рішено на рік 1915/16 бурси не відкривати, а останній поломаний інвентар, який остався, й кухонну посуду, яка збереглася в Бурсі ім. св. о. Миколая, відступлено «Дешевій Кухні». Шкоди на суму 5.685 к.⁵⁴⁾ зголошено в Старостві, але ні тепер, ні пізніше не одержано ніякого звороту. За цілий час війни Бурси не отвирано й щойно в червні 1918. р., коли кам'яниця Захисту при вул. Снігурського стояла порожня, представив дир. Алиськевич гадку відновлення Бурси ім. М. Шашкевича тимбільше, що убувала тоді одна, вправді невелика бурса, а саме в домі фундації Дра Літинського, яку провадив Інститут як філію, а яку ізза невідповідного льокалю треба було зліквідувати. І Виділ «Рідної Школи» рішив знов з днем 1. IX. 1918. отворити бурсу, а всі агенди віддати проф. Є. Форостині, якому малося виплатити 3.000 к.

⁵⁰⁾ Дім цей, який складався з 8 кімнат, 2 кухонь, стриху, пивниці і города, а в офіцинах 5 кімнат, 2 кухонь і стриху, винайнято від 1. VIII. 1912—31. VIII. 1915. — прот. Р. Ш. І.

⁵¹⁾ Від 20. IX.—20. XII. 1914. мешкали в мешканні Бурси мадари, який полк — не знати, відтак II компанія, а потім I комп. 34. полку до 20. I. 1915. р. — *Ibidem*.

⁵²⁾ В січні 1915. р. впала близько дому бомба й знищила всі вікна. — *Ibidem*.

⁵³⁾ Дир. Алиськевич — Звіт 1914/15. і 1915/16. стор. 5. і дальше.

⁵⁴⁾ Прот. «Рідної Школи» І.

на вступні видатки. Чи бурсу відновлено — не знати, бо протоколів з цього часу нема; відтак зайшли листопадові події, а в протоколі Заг. Зб. дня 5. VII. 1919. р. нема вже згадки про бурсу.

Не довго існували ці бурси, але й за цей короткий час під умілим зарядом проф.: о. Ардана, Гонтарського й Целевича давали захист і удержання бідній селянській молоді за невеликими оплатами⁵⁵⁾.

IV.

Дешева Кухня.

Коли в шк. р. 1910/11 число учнів у гімназії так зросло, що перевищало вже тисячку, а між ними селянських синів було 437⁵⁶⁾, заложено за ініціативою громадян Перемишля, а головно дир. Алиськевича, статутове Т-во, назване «Дешева Кухня», яке давало учням поміч у формі дарових, або за низькою оплатою обідів⁵⁷⁾. Ще перед Загальними Зборами, що відбулись дня 24. II. 1911. р., у жовтні 1910. р. під проводом дир. Алиськевича, голови тимчасового основного комітету, урухомлено кухню «Дешевої Кухні». Т-во знаходило піддержку і зрозуміння свого завдання в доволі чисельного священтства, селянства (головно із сіл: Вишатиц, Острова, Германович, Балич, Гнаткович і Черневи) та самої гімназійної молоді, що підчас коляд, празників, весіль і забав збирала пожертви на Т-во⁵⁸⁾. Також Пані: Кормошева, Дмоховська, Гамчикевичева, Загайкевичева, Карпякова, Винницька, Левкевичівна, Кульчицька, Зубрицька й Годованцева приходили Т-ву з великою поміччю через поділ поміж собою щоденного нагляду й адміністративних функцій⁵⁹⁾.

У відповідь на цю жертвенність громадянства Виділ приймав усіх учнів, що зголошувалися, на безплатне прохарчування, або за малою оплатою, залежно від спромоги учня. Пересічно харчувалося 60 учнів, снідання коштувало 4 сот., а обід 20 сот. так, що до кожного учня доплачувало Т-во 3—4 к. місячно. Покищо видавано лише сніданки й обіди, хоч уже на перших Заг. Зборах поставив проф. І. Мануляк домагання, щоб видавати й вечері, і по деякому часі це зроблено.

⁵⁵⁾ У цих бурсах за увесь час знайшло захист понад 500 учнів (число з році змінювалося), за оплатою 4—25 к. Лікарську опіку виконував безплатно Др Маріян Долинський. — Тамже.

⁵⁶⁾ Дир. С. Шах о. с. стор. 10.

⁵⁷⁾ В 1928. р. на Заг. Зборах (22. IX.) змінено статут у тім, що крім параграфів про ведення кухні додано ще «удержання бурси для шкільної молоді, ремісничої й торговельної». Побільшено також число членів Виділу.

⁵⁸⁾ Виказ жертв поміщував Виділ у «Вістнику Перемиських» і «Вістнику Перемиської Дієцезії».

⁵⁹⁾ Дир. С. Шах, о. с. стор. 11.

Дотеперішній льокаль, як невідповідний, вимовлено⁶⁰⁾, а від 1. IX. 1911. р. винаймлено поміщення при вул. Добромильській (вул. Словацького) ч. 20⁶¹⁾ (тепер «Приют» — власність гр.-кат. Капітули), в яким крім провадження кухні поміщено в шк. р. 1911/12 16 учнів в окремім приюті, створюючи тим способом початок бурси під назвою «Дешевої Кухні», а відтак «Бурси ім. о. І. Могильницького». Виділ здавав собі справу з того, що Т-во, як інституція гуманітарного характеру, що покривало недобір з різних пожертв, імпрез і жертвенности громадянства, не буде в силі провадити і кухню й приют у невідповідному домі за не-малім чиншем.

У тім часі «Братство ім. св. о. Николая» приступало до будови нової хати і збирало на цю ціль фонди в формі уділів. І «Дешева Кухня» приступила до будови з квотою 600 к. з тим, щоб у ново-збудованій хаті відступити льокаль «Дешевій Кухні» на провадження кухні та приюту. Коли дім збудовано при вул. Смольки (Тихій), де тепер міститься вселюдна 7-клясова школа ім. М. Шашкевича, перенеслася сюди «Дешева Кухня» 1. XI. 1912. р. й залишилася в ньому аж до 1918/19. р.

В шк. р. 1913/14. крім 74 учнів, яким давано харч, поміщено також уже більше число в приюті (36) під наглядом проф. О. Кравця. Але настала війна. Замість учнів-гімназистів замешкали тепер уже учні-У. Січові Стрільці⁶²⁾. Війна, облога, інвазія знищили цілком уладження Т-ва і здавалося, що не можна буде відчинити ані кухні, ані приюту. Однак у вересні 1915. р. з приводу напливу молоді до шкіл, відчинено бурсу назад⁶³⁾, а навіть поширено її, бо прийнято 57 учнів⁶⁴⁾ до бурси, а доходячих на сам харч 37 учнів. У тім числі крім двох інструкторів було двох старших учнів, один до нагляду над інструкторами, а другий до економічних справ, над якими ще з боку Виділу виконував контроль проф. Фостина.

Наставали щораз тяжчі воєнні часи, брак поживи та всякі недостатки. А село? На селі, як в осідку продуцентів середників поживи, ще не відчувалося важкої біди і молодь за дозволом Виділу порозїжджалася в жовтні 1916. р. по селах за провіянтами. Поїздки їх, головню для придбання бараболю, увінчалися успіхом⁶⁵⁾.

В шк. р. 1918/19 перенесено бурсу «Дешевої Кухні» з будинку «Братства» до будинку «Сирітського Захисту» при вул. Снігурського, який у тім часі стояв порожній, а убікацій у ньому було

⁶⁰⁾ Льокаль був напроти гімназії (за філією) — проф. Демчук.

⁶¹⁾ Складалося з 3 кімнат і кухні за чиншем 1100 к. річно. — прот. Д. К. І.

⁶²⁾ Тут також харчувалися. — Тамже.

⁶³⁾ Перебрано попсований інвентар по зліквідованих бурсах Селянській і Шашкевича.

⁶⁴⁾ Число учнів ізза бранки до війська стало мінялося.

⁶⁵⁾ Вплинуло бараболю: з Торок 22,5 кірця, Селиск 6, Буцова 15, Барича 7. — Тамже.

стільки, що можна було помістити 110—120 учеників. Управителем був дальше проф. Форостина, а питомців зголосилося 96 і всіх прийнято. Але зайшли листопадові події й бурса від 1. XI. 1918. р. до 31. VIII. 1919. р. була нечинна. Майно Т-ва в тім часі виносило 25.815,81 к. з площею під вакаційну оселю у Старяві⁶⁶⁾ і магазином з харчами, який представляв вартість 13.200 к. Знов урухомлено бурсу 1. IX. 1919. р., приймаючи 105 питомців за оплатами, які з огляду на девальюацію гроша стало мінялися.

Будинки при вул. Снігурського, що в них містилися «Дешева Кухня», закупив о. Мітрат Др В. Левицький за гроші фонду, створеного підчас війни для воєнних сиріт по поляглих, а завідував ними Єпис. Ординаріат у Перемишлі, згідно з його рамени о. Мітрат Др В. Левицький. Тимчасом у 1919. р. партія соц.-дем., змайоризувавши своєю більшістю Заг. Збори, перебрала ці будинки в свої руки. І тепер новий виділ відносно бурси «Дешева Кухня», в якій були приміщені найбідніші діти, зараз на вступі зажадав від Товариства чиншу за рік, у яким бурса була нечинна (1918/19)⁶⁷⁾, але жадання це Виділ Д. К. відкинув, і ця обставина із неточним плаченням чиншу стала предметом судових розправ, що відбулися дуже прикро й болючо на матеріяльній стані Т-ва.

В червні 1920. р. знов Т-во «Сирітський Захист» через своїх відпоручників проф. Форостину⁶⁸⁾ й І. Жовніра вимовило мешкання «Деш. Кухні» з днем 31. VIII. 1920. р. з тим, що годиться відступити дім під ч. 10. за 15.000 м. річного чиншу. Але Виділ відкинув це пропозиція хочби тому, що «Дешева Кухня», як гуманітарна інституція, підпала під охорону льокаторів. На слідуючий рік (березень 1921. р.) Т-во дістало знов виповідження, але Виділ, не маючи змоги ніде примістити своїх питомців, не забрав Бурси, а як мотив подав, що його обов'язує лише судове виповідження. Вкінці ціла справа по довгих пертрактаціях і мировім суді, який зірвало Т-во «Сир. Захист»⁶⁹⁾, опинилася в 1923. р. в суді. Тут проволікалася ця справа роками, а довги наростали⁷⁰⁾ і вкінці в 1929. р. «Дешева Кухня», хоч виграла авізаційний процес, програла що до виповідження найму, попадаючи через програний процес у ще більші довги.

«Сирітський Захист», вигравши процес, старався хочби силою усунути Бурсу. З початком шк. р. 1930/31. зайняв цілий будинок, а питомці Бурси через кілька днів перебували на подвір'ю,

⁶⁶⁾ Про цю площу нижче.

⁶⁷⁾ Бурса «Деш. Кух.» в тім часі мимо тяжких часів не стояла зле, а це вносимо хочби з того, що «господар громади Буцова робив пропозицію проф. Форостині збірки провіантів на рік бурси, але Виділ над тою справою перейшов до порядку денного». — Прот. Д. К. І.

⁶⁸⁾ Управителем по Форостині був проф. Голійчук.

⁶⁹⁾ Проток. Д. К. І.

⁷⁰⁾ В 1927/8. р. було довгу за чинш 1.139 дол., процес коштував 1.320 зол. і щомісяця приходила нова квота 560 зол. титулом чиншу. — Тамже.

і щойно по інтервенціях згодився дати приміщення в партері до 3. XI. 1930. р.⁷¹⁾, а 5. XI. перенеслася Бурса до свого будинку при вул. Стрихарській.

Крім перипетій із «Сир. Захистом», причинився також до погіршення матеріального стану Т-ва, а вкінці упадку, брак належної контролі над фінансами Т-ва. Цей стан найкраще ілюструють слова, висказані професорами Пашаком і Поповським при ліквідації Т-ва в р. 1934.: «...якби ми були вглядали в господарку передтим, булиби добре стояли», «...якщо у нас роблено все як слід і ясно, то бурса булаб існувала»⁷²⁾. І дійсно, не роблено всього «як слід». Загальних Зборів не скликувано понад три роки⁷³⁾, а як причину нескликування подається, що «не було потреби їх скликувати по причині взірцевого ведення Т-ва гр. Голійчуком»⁷⁴⁾, «управа Бурси була ведена взірцево, можна її назвати ідеальною»⁷⁵⁾.

Ніщо дивного, що управитель Бурси, наділений таким великим довірям Виділу, правив без нього так, що від Засідання Биділу 16. VI. 1923. до 3. VI. 1926., в яким то дні відбулися по трилітній перерві чергові Заг. Збори, нема ні одного протоколованого засідання. А й потім відбувалися засідання теж дуже рідко⁷⁶⁾, а протоколи з відбутих засідань є дуже скупі на конкретний матеріал⁷⁷⁾, зате завжди висказувано проф. Голійчукові подяку «за взірцеве ведення Бурси».

А тимчасом дійсність показала що інше. А навіть якби так було, то в статуткових товариствах, опертих на контролі всіх членів, не повинні існувати факти, що скарбник виділу Т-ва не може на Заг. Зборах здати звіту, «бо не дістав ніяких рахункових книг»⁷⁸⁾, або що Заг. Збори 28. IX. 1929. р. треба було перенести, бо з Контр. Комісії, мимо повідомлення, ніхто не перевів контролі й не прийшов, щоб здати звіт, і треба було вибрати спеціальну комісію, яка перевірилаб рахунки⁷⁹⁾.

В р. 1920. проф. Форостина, як адміністратор Бурси, виказав

⁷¹⁾ Через це з прийнятих 73 питомців лишилося лише 45. — Тамже.

⁷²⁾ Прот. Д. К. III.

⁷³⁾ Диви при кінці таблицю.

⁷⁴⁾ Заг. 36. 3. II. 1923. р. — Прот. Д. К. I.

⁷⁵⁾ Заг. 36. 3. VI. 1926. р. — Звіт Контр. Комісії. — Тамже.

⁷⁶⁾ 25. IX. 1926., 1. VII. 1927., 5. IV. 1928. — Тамже.

⁷⁷⁾ Дуже основні протоколи вів від 1931. р. секретар Т-ва Др Є. Грицак.

⁷⁸⁾ Заг. 36. 20. XII. 1920. р. — Тамже. Тоді управителем був ще проф. Форостина.

⁷⁹⁾ Прот. Д. К. II. — Вибрано її в складі: о. Кормош, проф. Демчук, проф. Шехович.

у приходах 4.542,28 к.⁸⁰⁾) і відмовився на слідуючий рік провадити Бурсу. На його місце Виділ заіменував проф. Голійчука, що провадив адміністрацію до травня 1928. р.

Праця проф. Голійчука була оперта на хитких матеріяльних підставах. Коли в роках доброї кон'юнктури замикалося білянс або дефіцитом⁸¹⁾, або мінімальними надвишками (в р. 1926/27 4,92 зол., 1927/8 — 601,69), то однак, беручи під увагу факт, що це була номінальна надвишка, бо Т-во мало довг у «Сир. Захисті», щоправда судово в тім часі ще не признаний, але вже майже пересуджений на некористь Т-ва, не можна було наразувати Т-ва на якісь більші ризика. Очевидним було, що «Сир. Захист», який мав уже певно виграти процес, скорше чи пізніше усуне Бурсу, тому вже тепер стало Т-во перед ділемою, або розв'язати Бурсу, або закупити власний будинок. Розв'язати Бурсу — значило позбавити кілька десятків бідних учнів даху над головою⁸²⁾. Треба було вибрати другу дорогу. Можна було за продаж парцелі на Засянні⁸³⁾ у сумі 1000 дол. й евентуально парцелі вак. оселі в Старяві купити невеликий дім, де бодай частина найбідніших учнів знайшлаби приміщення. Тимчасом проф. Голійчук, якому віддано справу купна кам'яниці, по довгих пертрактаціях закупив у літі 1928. р. одноповерхову кам'яницю цілком незвідповідну на приміщення Бурси при вул. Івашкевича ч. 58 за 5.000 дол. і це купно зарізало Т-во.

В першій умові виносила ціна купна лише 4.600 дол. з тим, що власник своїм коштом має усунути половину льокаторів з будинку, від чого при остаточній умові продавець відмовився. Може на це не звернув Виділ великої уваги, але ця справа з льокаторами була для Т-ва дуже важна. В часі, коли треба було переноситися зі «Сир. Захисту» до своєї кам'яниці, треба було усунути льокаторів, що без відступного знов не хотіли вступитися. Щоб кам'яницю опорожнити від льокаторів, треба було по думці Виділу 1500—1800 дол.⁸⁴⁾ і Виділ ухвалював давати відступне⁸⁵⁾. В додатку в ремонт вложено 12.000 зол.⁸⁶⁾. Притім приступлено також не потрібно до купна городу, що прилягав до закупленої кам'яниці,

⁸⁰⁾ Була це мінімальна надвишка в зв'язку з обезціненням у тім часі грошей.

⁸¹⁾ В 1925/6. р. було недобору 1.608,24 зл. — проф. Голійчук пояснював цей недобір спадком золотого у відношенні до доляра (в травні 1926. р. 1 дол. = 13 зол., відтак 9.18.). — Прот. Д. К. I.

⁸²⁾ «Бурса ім. св. о. Миколая» з огляду на більшу фреквенцію ледви чи булаби кого приняла, як це зробила в 1934. р. по розв'язанні Бурси Д. К.

⁸³⁾ Площу цю куплено від Вишинських за 852,5 дол. 22. V. 1928. р. — Тамже.

⁸⁴⁾ 5. VI. 1929. р. — прот. Д. К. II.

⁸⁵⁾ Тамже. — Ухвалено й виплачено в 1931. р.: Поллерові 210 дол., Роттерові 150 дол., Меллерові 800 зл., Ашкеназам 755 зл.

⁸⁶⁾ Тамже.

за 3.600 дол.⁸⁷⁾. Однак, коли не було готівки на заплату, зрезигновано з купна цілого городу й закуплено лише часть за квоту 1.166 дол. На Зборах Т-ва старався дехто представити купно кам'яниці й города навіть як корисну трансакцію⁸⁸⁾. На це треба було зтягати позичку⁸⁹⁾, крім того продано площу на Засянні⁹⁰⁾ і Виділ мав також після ухвали Заг. Зборів продати площу під вакаційну оселю в Старяві з тим, що на будуче «Дешева Кухня» таку саму квоту, яку дістане за площу, віддасть на закупно вакаційної оселі⁹¹⁾.

Справою оснування вакаційної оселі займалося Т-во вже від початків існування⁹²⁾, і збирало на цю ціль фонди. Коли в 1911. році улажено фестин у хосен Т-ва, призначено чистий дохід 500 к. на вакаційну оселю. Також у шк. р. 1912/13, коли то дир. Алиськевич став не лише головою, але й скарбником Т-ва, починаються енергійні заходи для оснування «Вакаційної Оселі ім. бл. п. дир. Гр. Цеглинського». Покищо за ініціативою дир. Алиськевича на вакаціях 1911. р. вислано 14 учнів⁹³⁾ з граф. І. Гонтарським до Команчі, з них лише двох за оплатою, а двох до о. З. Пясецького в Турочках і о. Іл. Олексина в Старяві коло Хирова. В червні 1914. р. з грошей, зложених бувшими учнями дир. Цеглинського (1060 к.), і з пожертв громадянства (900 к.) закуплено в Старяві, в гарно положеній околиці під лісом, площу за 1.200 к., а з коштами 1.300 к., яку то квоту зараз виплачено⁹⁴⁾. Однак зараз настала світова війна й аж у 1917. р. Т-во заінтабулювало цю площу на свою власність і перебрало в своє посідання. На площі цій ані не будовано оселі, ані не продано її на покриття довгів Т-ва, як це ухвалили Заг. 36. в 1928. р., лише без зрозуміння того факту на Надз. Заг. Зборах 28. V. 1931. р. в присутності 28 членів, ухвалено дарувати площу в Старяві «Товариству Охорони дітей і опіки над молоддю», філія в Перемишлі, «без ніякої заплати»⁹⁵⁾.

Коли Т-во не виходило з тяжкого фінансового стану, і проф. Голійчук мусів терпіти докори на Зборах і поза Зборами, вніс він 22. IV. 1928. р. резигнацію, а на його місце прийнято проф. О. Ліськевича. Але Виділ не був зорієнтований у довгах Т-ва, виходили наверх нові векслеві довги, які не були в евіденції, в додатку

⁸⁷⁾ Тамже. — 400 дол. зараз, а решта до двох літ з 5⁰/₁₀.

⁸⁸⁾ Тамже. — 8. X. 1928. — «за корисне купно кам'яниці Виділ гучною овацією подякував Голійчукові».

⁸⁹⁾ Заг. 36. 22. IX. 1928. прот. Д. К. І.

⁹⁰⁾ Площу цю продано в р. 1930. проф. Ст. Татухові за 950 дол.

⁹¹⁾ Заг. 36. 22. IX. 1928. — Тамже.

⁹²⁾ Це впрочім було його ціллю, бо в статуті (§ 3.) крім «харчування» молоді, була також точка «оснування вакаційних осель». Ст. Шах: ор. с. ст. 12.

⁹³⁾ Прот. Д. К. І. — В гімн. Звіті з р. 1911/12. подано 13.

⁹⁴⁾ Докладніше про збирання фондів на Оселю ім. Гр. Цеглинського і купно площі в Старяві — гляди: Ст. Шах: ор. с. стор. 12—14.

⁹⁵⁾ Прот. Д. К. II.

в цілі усталення довгу проф. Голійчука, якому, по його думці, винно було Т-во 1000 дол., вибрано спеціальну комісію в складі: о. Комарницького, о. Голинського і реєнта Крупи, яка це все мала перевірити й здати звіт перед Виділом. Комісія устійнила, що Т-во винно проф. Голійчукові за купно кам'яниці 665 дол. Тимчасом ізза різних сумнівів вибрано ще одну комісію, яка устійнила суму 503,60 дол. і на цю суму заінтабулювався проф. Голійчук на реальностях Т-ва. На Заг. Зборах 21. II. 1931. р. піддав острій критиці ведення «Дешевої Кухні» проф. Голійчуком проф. Демчук⁹⁶⁾, член Контр. Комісії:⁹⁷⁾ «...тяжко було перевести шконтрум рахунків Т-ва, тому що книги діловодства були ведені зовсім невідповідно». Не було ніякої системи в діловодстві, а ліквідаційну книгу й американську систему діловодства впровадив щойно інж. Бассараб у 1929. р.⁹⁸⁾. Завинила також Контр. Ком., яка, замість дійсно перевірювати фінансовий стан Т-ва, обмежувалася лише до ляконічного здавання звіту перед Заг. Зборами шабльоном «ставленням внесення на уділення абсолютної», бо «знайшла все в порядку». Колиб «усе було в порядку» і книги були правильно ведені, то не доходилоби до таких аномалій, що «заскажені претенсії» Мельничека показалися по судовій розправі неслухні⁹⁹⁾, що Медведя пізвано о 192 зол., а він перед судом доказав, що все заплатив¹⁰⁰⁾.

На місце проф. Голійчука, що уступив, заіменував Виділ проф. Лісикевича, який вніс дня 20. II. 1929. резигнацію з управителя Бурси, а на управителя Бурси прийняв Виділ з днем 3. III. до 6. VII.¹⁰¹⁾ інж. Бассараба, а від того часу аж до кінця існування Бурси вів агенди адміністратора й рівночасно настоятеля проф. М. Прощ. Питомців зголошувалося щораз менше і це крім різних поголосок про близьку ліквідацію Бурси, ще більше причинялося до упадку Т-ва. Виділ застановлявся над тим, що може сама фірма не є симпатична й на Заг. Зб. 14. XI. 1931. р. змінено назву «Бурса Дешевої Кухні» на «Бурса ім. о. І. Могилянського».

І здавалося, що Т-во під новою фірмою і новим Виділом іде до кращого. Вправді на Заг. Зборах 7. X. 1933. р. голова запевняв, що, хоч Т-вом ніхто не цікавиться і хоч загал має про нього якнайгіршу опінію, то Т-во йде до кращого. Але хоч число учнів дещо

⁹⁶⁾ Цей звіт склав проф. Демчук вже на Заг. Зборах 2. XI. 1929. р., але в протоколах його тоді не поміщено й аж на жадання проф. Демчука поміщено пізніше. — Проф. М. Демчук.

⁹⁷⁾ Це була спеціальна комісія для устійнення зобовязань Т-ва, що устійнила довги на 9.109,66 доларів.

⁹⁸⁾ Прот. Д. К. II.

⁹⁹⁾ Мав знижку. — Тамже.

¹⁰⁰⁾ Тамже.

¹⁰¹⁾ Інж. Бассараб виїхав на ферії, не повідомляючи про виїзд Виділу, й тому рішено йому подякувати. — Тамже.

збільшилося, хоч сплачувано векслі, «яким легко лік загубити»¹⁰²⁾ так, що довг у долярових зобов'язаннях навіть зменшився зі суми 7.200 \$ завдяки великій дбайливості й праці скарбника проф. М. Пашака, то стан Т-ва й опінія були такі, що вже годі було, мимо всіх заходів, охоронити Т-во перед упадком. В додатку білянс був так уложений, що, як виходить із звіту, якби всі питомці всі свої належності платили до сотика, то все таки Т-во мусілоби доплачувати до них 52,60 зол. місячно¹⁰³⁾. Тому на тій підставі, щоб дальше з причини провадження бурси не лізти в довги, які виносили в дні 3. I. 1934. р. 7.549,18 \$ і 4.254,55 зол., (при чім самі проценти річно виносили 4.081 зол.), поставив проф. Т. Гоза ім. Контр. Ком. внесення на ліквідацію Бурси. По Різдвяних феріях 1934. р. Бурсу зліквідовано, а всіх питомців прийнято до Бурси ім. св. о. Николая.

Зліквідовано Тов-о через невідповідну господарку Бурси, що тішилася колись спеціальними симпатіями цілого громадянства Перемишля й повіту. Єп. К. Чехович був її покровителем, жертвуючи щедрі дари й поручаючи своєму духовенству в офіційнім «Вістнику Дієцезіяльнім» опікуватися нею¹⁰⁴⁾, підпомагало її громадянство, а усім професорам держ. укр. гімназії при виплаті пенсій стягано згори на Деш. Кухню від 40 сот. — 1 к.¹⁰⁵⁾.

Не можна цілої вини складати на екон. адміністратора бурси; був він лише службовиком, що над ним контролю повинен був виконувати Виділ, скликувати щорічно Заг. Збори, вглядати в рахунки, квіти, застановлятися над реалізацією нових плянів, а не творити кружок осіб, що себе хвалять і почестями наділяють¹⁰⁶⁾. Завинили також адміністратори по програнні процесу із «Сир. Захистом», що не приступили як слід до санації, не стягали енергичніше від учнів залеглих і біжучих довгів і допускали до того в своєму неоправданому оптимізмі, що вдається все полатати, що Т-во лізло дальше в довги й безвиглядну ситуацію. На приклад: Бурса Д. К., хоч зменшила оплату учнів, не могла втриматися, бо треба було із скупих впливів сплачувати харчеві довги за Бурсу за попередні роки й за відступне льокаторам.

Сьогодні кам'яницю Т-ва вже продано на ліцитації й заспокоєно претенсії «Рідної Школи» і «Щадниці» (не цілу). Решта довжників незаспокоєних є заінтабульована на площі, що лишилася ще до нині власністю Т-ва.

¹⁰²⁾ Прот. Д. К. III.

¹⁰³⁾ Т-во мало на учениках за оплати, залеглі з попер. літ, 8.501,53 зол. — Прот. Д. К. II.

¹⁰⁴⁾ Звіт гімн. 1910/11. р.

¹⁰⁵⁾ З цієї причини прийнято всіх професорів на зас. Вид. 3. IX. 1911. р. в члени Т-ва. Прот. Д. К. I.

¹⁰⁶⁾ На Заг. Зборах 3. VI. 1926. р. заіменовано п. проф. Голійчука почесним членом Т-ва. На цих самих Заг. Зборах вносить проф. Др Мандюк, щоби в будинку власної Бурси вмурувати для проф. Голійчука памяткову таблицю.

Що зліквідувало бурсу «Деш. Кухні»? — Довги. На запит дир. С. Шаха на Заг. Зборах 27. I. 1934. р., на що зроблено у попередніх роках стільки довгів, відповів голова Т-ва мец. С. Навроцький (вибраний головою з останнім Виділом для санації справ Т-ва в 1931. р.), «За ощадности 1.100 \$, які зложив проф. Голійчук, куплено кам'яницю за 5.000 \$. Інвестиції, відступне для льокаторів купленої кам'яниці пожерли біжучу готівку Бурси так, що ледви удержувано хлопців, а на віддавання довгів лишалися малі суми, або ніщо. Багато коштували скарбові оплати, купно города, — а на те все не було грошей»¹⁰⁷).

V.

Бурса ім. св. о. Николая після 1914. р.

На початку світової війни зі старшої молоді кл. VIII.¹⁰⁸) утворився відділ Укр. Січових Стрільців, який замешкував з початку в Інституті¹⁰⁹), а по їх відході поміщено в Інституті й Бурсі кріпосний шпиталь ч. 8.¹¹⁰)

Але до брам міста добувалися Москалі. Цивільне населення 10. вересня покинуло Перемишль. Зачалася облога, упадок твердині в березні 1915. р., а коли з приходом австр. військ у червні до міста вернуло й цивільне населення, то так, як і в інших бурсах, застали руїну¹¹¹). Треба було подумати над відновленням і реактивуванням Бурси й Інституту. Найбільше при тім заслужився проф. М. Демчук, що вернув до Перемишля 9. VIII. 1915. р. та днями й ночами працював, уживаючи до робіт, за дозволом етапової команди, полонених¹¹²).

Мимо бранки до війська старших учнів, наплив шкільної молоді був доволі великий¹¹³), а бурс у зв'язку з ліквідацією Селянської Бурси на Засянні менше. Тоді вирінула думка заложити бурсу в будинку фундації ім. Д-ра А. Літинського при вул. Щитовій, як філію «Бурси ім. св. о. Николая». В цій справі ходив Др

¹⁰⁷) Прот. Деш. Кухні III.

¹⁰⁸) Артимович, Хроновят.

¹⁰⁹) Опісля в Деш. Кух., а 25. IX. 1914. відїхав цей відділ до своєї команди. — А. Алиськевич. — Звіт 1914/15. і 1915/16.

¹¹⁰) Січові Стр. мусіли опустити Інститут з приводу поміщення шпиталю, а відтак замешкали ще в Деш. К.

¹¹¹) В р. 1917. затягнуто позичку в «Кредитовім Закладі Воєнним» 30.000 к. на адаптацію будинків, знищених війною. Гроші ці «Банк Господарства Краєвого» в 1925. р. звальоризував на суму 3.858,60 зол. і зажадав сплати в 30 ратах. Т-во сплатило, а екстабуляційний акт прийшов щойно в 1932. р.

¹¹²) А. Алиськевич, як у замітці 109.

¹¹³) В гімн. було понад 600 учнів.

Т. Кормош до Староства, а коли справа йшла тут пиняво¹¹⁴), Виділ віднісся до Львова до Намісництва, де за посередництвом през. В. Децикевича й Д-ра К. Левицького постарався Виділ перебрати будинок¹¹⁵). В нім устроєно філію Бурси св. о. Миколая й названо її Бурсою ім. М. Шашкевича. Цю бурсу вели проф. К. Баконій, а відтак проф. П. Волянський до 1918/19. р., в яким то році замкнено її ізза невідповідного льокалю.

Вихованки «Бурси ім. св. о. Миколая» у травні 1931. р. зі своїми професорами-настоятелями. Сидять: Василь Пачовський, Семен Кузик і Євген Грицак.

Адміністраторами Бурси й Інституту, коли їх відчинено в шк. р. 1915/16., були проф.: П. Годованець і М. Демчук. Тяжко було в тім часі передовсім о харчі¹¹⁶), але завдяки дир. І. Білинському й Дру Кормошеві засоблювано інституції в поживу¹¹⁷). В лютім 1917. р. запроваджено електричне освітлення будинків,

¹¹⁴) Дру Кормошеві староста заявив, «що справа єще передвчасна до погоди, що якось не має відваги яко Поляк відбирати дім одній партії, а давати другій». Др Кормош дав різку відповідь на термін «партії» на означення українського народу й зазначив, що віднесеться до Намісництва. — Прот. Т-ва 1916—26.

¹¹⁵) «Хоч троха в іншій формі», як собі того бажано. Плачено чинш 30 к. місячно. — Тамже.

¹¹⁶) Як тяжко було в тім часі о харчі, вистане прочитати протоколи.

¹¹⁷) Після рахунків проф. Демчук замикав рік приходами. — Тамже.

бо давався відчувати великий брак нафти. Але доріжня з кожним роком зростала, в додатку не можна було нераз дістати за гроші провіантів і тому Виділ вирішив, щоб учні 40% належності давали в натураліях по максимальних цінах, при чому підвищено теж оплати¹¹⁸⁾).

Тимчасом скінчилася війна. Настали листопадові події. Богато громадян виїхало з Перемишля, між іншими і дир. Алиськевич, і вже не вернуло. За весь цей час аж до марта 1919. р. нема ніякої діяльності Виділу, а бурс від 1. XI. 1918. р. до 31. VIII. 1919. р. взагалі не було¹¹⁹⁾. Аж 26. III. 1919. р. скликано Заг. Збори, на яких із Виділу був присутній лише секретар Т-ва, для вибору нового Виділу (звідомлень ніяких не було). Нововибраний Виділ зайнявся покищо упорядкуванням матеріального стану Т-ва і прийняв п. Авдиковичеву до ведення кухні й внутрішньої управи.

У цих неунормованих часах, яким був рік 1919., старалися члени соц. демократичної партії перебрати майно Т-ва в свої руки. На це вказують Загальні Збори Тов-а, відбуті 23. XI. 1919. р. гіри численній участі членів, передовсім із робітничих сфер. При привитанні голова, упр. гімн. Р. Гамчикевич, висказав радість, що «численні маси робітництва мають нині своїх численних представників, що є доказом заінтересування в справах виховання молоді»¹²⁰⁾. Так само було на Заг. Зборах 23. V. 1920. р., але соціалісти не мали більшості, щоб вибрати свій Виділ¹²¹⁾, а з часом втратили впливи на цім терені так, що на Заг. Зборах 18. X. 1921. р. з їх членів нікого вже не вибрано до Виділу.

Тимчасом господарка в інституціях не завжди велася як слід у тих, що правда, тяжких часах. Контроля виказала неточне провадження рахунків і квітів і тому Виділ вирішив віддати адміністрацію в Інституті проф. Полісі (22. VI. 1920.), а в Бурсі проф. Ко-

¹¹⁸⁾ На підвишку в Бурсі учні кинули клич «забиратися з Бурси»; в Інституті не було сцисій, тільки торги. Інститут добре провадив проф. Демчук і тому дир. І. Білинський підніс на зас. Виділу 20. VIII. 1917. р., щоб поставити внесення на Заг. Зборах іменувати проф. Демчука почесним членом. Протоколу з цих Заг. Зборів нема (є дві білі картки), але після інформацій проф. Демчука іменовано його почесним членом.

¹¹⁹⁾ Не було також науки в гімназії від 1. XI. 1918.—5. V. 1919. р., в якім то дні відчинено гімн. і зголосилося около 260 учнів, але класифікації не переведено, тому в 1919/20. р. дозволила Кураторія, як у 1915/16. р., на комбіновані класи. — С. Шах: «Звіт Дирекції гімн. з 1933/34.» ст. 15.

¹²⁰⁾ Протоколи Т-ва.

¹²¹⁾ Увійшло лише трьох з партії соц.-дем. до Виділу: Жовнір, Татарський і Др Вітошинська (в іншому місці є: Вітик замість Др Вітошинської). Жовнір зрезигнував, бо після умови мало бути 3 членів у Виділі, а не двох у Виділі, а один у Контр. Комісії (Др Вітошинська); на місце Жовніра покликано п. Ярошевича. — Тамже. Багато членів (між ними жид Маврикій Ребен), що брали участь у цих Зборах, голосували й були вибрані до Виділу, прийнято в члени аж на засіданні Виділу 30. VIII. 1920. р., отже вже по Заг. Зборах.

ростілеві, причім п. Авдиковичева мала наглядати над господарством в Інституті. Але ізза непорозумінь і конфліктів між нею а проф. Поліхою цей останній зрезигнував з обов'язків адміністратора (29. VI. 1921.), що Виділ прийняв до відома й на його місце іменував проф. І. Мандюка. В шк. р. 1921/22 зголосилося так велике число учнів до Бурси й Інституту¹²²⁾, що Виділ, крім зміни у внутрішнім уладженні Інституту через перемену, як це було у Бурсі, учалень на спальні, зірвав службові відносини з п. Авдиковичевою і вивів її мешкання. І хоч Виділ хотів покрити кошти перепровадження, п. Авдиковичева не випроваджувалася. Так само в тім часі (22. XI. 1921.) дійшло до непорозуміння між проф. Мандюком а головою Т-ва рад. Ром. Гамчикевичем і тому з днем 1. II. 1922. р. звільнено проф. Мандюка, а адміністрацію віддано проф. Форостині¹²³⁾.

Тимчасом зайшли в Інституті події, які грозили цілковитим замкненням інституції. В грудні 1922. р.¹²⁴⁾ переведено в Інституті ревізію і 7 учнів арештовано. В цій справі їздив до Кураторії голова Т-ва й упр. гімн. Гамчикевич, щоб висвітлити й полагодити цю справу. І дійсно в Кураторії полагодив добре з тим, що Пан Куратор застерігся, щоби щось подібного більше не повторилося, бо як повториться, то замкне Інститут¹²⁵⁾. Після війни був головою Т-ва переважно тодішній управитель укр. гімназії шк. рад. Р. Гамчикевич, що мав добру волю і бажав добра для інституції, однак ізза обов'язків управителя й браку часу не міг посвятити Т-ву багато праці й не кермував ним залізною та енергійною рукою. Передовсім видно це було головним чином в адміністрації обох інституцій, що мусіло теж відбитись і на інших ділянках. Однак найбільша небезпека прийшла для Т-ва в 1924/5. р. Тоді саме в листопаді 1924. р. втратив навіть управу гімназії сам проф. Гамчикевич, а директором став сильної руки чоловік Мих. Грицак, що прийшов із IV. гімназії у Львові. Дня 29. IV. 1925. р. відбула поліція знов ревізію в Інституті і в плащі одного учня знайдено нелегальні відозви, а в інших учнів брошури про вибухові матеріали. Хоч Виділ сильно підозрівав у тім діло провокаторства зі сторони усуненого сторожа, ціла справа оперлася о Воєвідство й Кураторію. Так із Староства¹²⁶⁾, як і з Кураторії¹²⁷⁾ надійшли на

¹²²⁾ Яка була фреквенція в гімназії від 1918. р. до 1932. р., диви «Звіт гімназії 1933/34., стор. 15.

¹²³⁾ Проф. Мандюк по звільненні довгий час не хотів випровадитися. — Проток. Т-ва.

¹²⁴⁾ Дати нема, довідуємося з протоколу з дня 15. I. 1923., а що в тім часі учні були на святочних феріях, треба прийняти, що це було в грудні, бо передостанній протокол є з 6. XII. 1922. і там нема про це згадки.

¹²⁵⁾ Тамже. — Виділ виготовив новий регулямін і рішив прийняти третю педаг. силу.

¹²⁶⁾ Акти «Бурси ім. св. о. Миколая» — 25. V. 1925., ч. 234/пр./25.

¹²⁷⁾ Тамже. — 14. V. 1925., ч. 1615/0.

адресу Виділу ідентичні письма, що заведення не сповняє свого завдання, бо інтернат є осередком погромницьких кличів молоді, а Виділ Т-ва толерує цей стан. Наведено вислід ревізії й супроти цього Кураторія заборонила ученикам прилюдних шкіл мешкати в Інституті й до кінця травня мали всі учні випроводитися.

На це письмо вислав до Кураторії голова Т-ва Б. управ. Гамчикевич письмо, як відповідь, опрокидаючи всі закиди¹²⁸⁾. Він теж поїхав до Кураторії, щоб особисто інтервеніювати, а коли Кураторія обстоювала даліше при своїм рішенні й не дозволяла учням мешкати в Інституті, рішено вислати ще до Кураторії о. мітрата Дра В. Левицького і о. мітрата Зубрицького, а також скликати Надз. Заг. Збори Т-ва.

Вкінці Кураторія в своїм письмі до Виділу¹²⁹⁾ зажадала усунення дотеперішніх адміністраційного й педагогічних настоятелів і переведення санації до дня 18. VI. 1925. р., (про що мають бути повідомлені Староство й Воевідство), а саме: зменшити число учнів, змінити пед. нагляд у порозумінні з директором гімназії, повернути учальні й на випадок потреби іменувати третього педагогічного настоятеля. — На Надз. Заг. Зборах, які ад гок скликано, звільнено адміністратора й педаг. настоятелів: проф. Форостину, Р. Дубляницю й Дра І. Околота від обов'язків і рішено перевести вимагану Кураторією санацію. Про переведення санації повідомлено через Дра Прийму 25. червня¹³⁰⁾ Староство, яке зміну Виділу й санацію управи прийняло до відома й обіцяло підтримати Т-во у Воевідстві. Так до Воевідства, як і до Кураторії вислано письмо (17. VI.)¹³¹⁾ з донесенням, що вибрано новий Виділ, змінено адміністратора й педаг. нагляд, «що шкільна молодь має учитись і сповняти вложені на неї школою обов'язки, та що кожне мішання цієї молоді до політичних справ є об'явом нездоровим і шкідливим».

На це Кураторія відписала¹³²⁾, що на підставі переведеної санації ухилиє рескрипт з дня 14. V. с. р. і дозволяє на поновне створення Інституту з початком шк. р. 1925/6 під умовою, що будуть окремі кімнати на учальні і спальні, число учнів найвище 100, а між ними старших 25% і Виділ пропонує новий регулямін¹³³⁾. В цей спосіб Інститут був закритий лише через місяць червень; а по феріях, по переведеній, відповідно до вимог, санації, його знов відчинено.

Скінчилася одна прикра справа для Т-ва, почалася друга.

¹²⁸⁾ Акти Т-ва.

¹²⁹⁾ Зас. Вид. 9. VI. 1925. р. — Прот. Т-ва.

¹³⁰⁾ Помилково написано «січня».

¹³¹⁾ Акти Т-ва.

¹³²⁾ Тамже — з дня 10. VII. 1925. ч. 2066/0725.

¹³³⁾ Тамже — письмо Кураторії двомовне. Новий правильник виготовив Виділ для питомців і настоятелів 27. VIII. 1925.

На Великодні свята 1926. р. відбулося в Інституті православне богослуження для емігрантів. Заторкнені в своїх релігійних почуваннях виділові Т-ва, оо. Ом. Кормош і Он. Малецький, внесли резигнацію з членів Виділу. На засіданні Виділу 30. VI. 1926. р., на якому порушено цю справу, голова Т-ва дир. І. Білінський дав вияснення, що салю відступив на власну руку з національних оглядів, щоб бездомним завжди скитальцям, емігрантам з України, дати змогу помолитися. Виділ заявив, що апробує зарядження голови і прийняв резигнацію отців до відома.

Рівнож на Заг. Зборах 30. IX. 1926. р. о. М. Комарницький, як адміністратор Інституту, склав заяву в тій справі, що не за-примітив, щоб богослуження мало злий вплив, бо $\frac{3}{4}$ учнів не було в Інституті, а служба була наперед у катедрі, а потім з цікавості пішла на це богослуження, вважаючи його як щось гірше тому, що воно не відбувалося в церкві.

Однак, щоб на будуче не допустити до православних богослужень у виховній католицькій інституції, поставив на цих Заг. Зборах проф. І. Кухта внесення, щоб православні богослуження більше не повторилися в Інституті тимбільше, що згадане богослуження відбувалося в московській мові, а відправив його священик-апостат, б. греко-католик. Внесення це проф. Кухти одначе впало. Справа ця оперлася в пресі, а проф. Др І. Кухта видав навіть окрему брошуру¹³⁴⁾. Після проголошення висліду голосування оо.: Тарчанин, Рудавський, Голинський¹³⁵⁾ і проф. Кухта покинули салю з заявою, що виступають з Т-ва. Рівнож о. Комарницький, що по проф. Форостині обняв адміністрацію Інституту, зголосив також свою резигнацію і виступлення з Т-ва¹³⁶⁾. Справа заогнювалася.

Тому, коли Виділ не давав запоруки, що таке більше не повториться і що на будуче не буде відпускати салі в Інституті на православні богослуження, віднісся Єп. Ординаріят письменно до Дирекції гімназії, а та письмо Ординаріату спрямувала до Кураторії¹³⁷⁾.

На це письмо Кураторія зарядила, щоб для релігійно-морального виховання в Інституті вибрав Виділ духовну особу на пед. настоятеля.

¹³⁴⁾ На 25 присутніх було 4 за тим внесенням. Прот. Т-ва. — Ширше про ці справи див. І. Кухта «Де правда», Львів 1927., Р. Гамчикевич «В ім'я правди», Перемишль 1927. та Др О. Назарук: «Греко-католицька церква і українська ліберальна інтелігенція», Львів, 1929.

¹³⁵⁾ На Заг. Зб. 24. II. 1929. р. вніс о. Голинський поправку до протоколу, що не зрікся членства. Прот. Т-ва.

¹³⁶⁾ 1. X. 1926. р. виступає з членів Т-ва о. Кормош, 8. X. 1926. р. о. Комарницький «...змушений подіями останніх днів зрезигнувати з посади управителя в Гімін. Інституті й Бурсі». — Тамже.

¹³⁷⁾ В протоколі Заг. Зборів з 2. XII. 1927. р. сказано, що Єпископ віднісся до Кураторії й така видно опінія кружляла також у Перемишлі, бо проф.

В справі рішення Кураторії постановив Виділ вислати до Кураторію делегацію в особах дир. І. Білинського й Дра В. Загайкевича, яка мала представити стан справи, з'ясувати відношення перемиського Єпископату до Т-ва й «безпідставне» заборонення о. Комарницькому повнити обов'язки пед. настоятеля¹³⁸).

В Кураторії конферувала делегація з начальником Дром Янеллім, який після слів делегації заявив, що Кураторія не думає віддавати Т-ва під владу єпископа, хоч щоправда Кураторія волілаби, щоб в Інституті був настоятелем священик.

Тимчасом наспіло письмо з Міністерства з дня 8. XI. 1926. р., як відповідь на внесений у міжчасі рекурс Виділу проти зарадження Кураторії, в яким Міністерство узгяднило рекурс Виділу Т-ва. Виділ мав тепер вільні руки і «супроти цього уважав справу іменування священика педаг. настоятелем злишнім»¹³⁹). Ціла та справа очевидно дуже відємно вплинула передовсім на провадження аґенд Т-ва, бо Виділ, звернувши свою увагу на боротьбу з Ординаріатом, не займався наглядом і контролею своєї майна та іншими необхідними адміністративно-економічними справами; на прим. провірку інвентаря переведено в Бурсі аж у півтора року по уступленні проф. Т. Коростіля — 18. IV. 1927.

Ще не пролунала ця друга справа, вже зачалася третя, — а то непорозуміння між директором гімн. Денисом Лукіяновичем а Виділом Т-ва.

Коли в Бурсі учнів меншало, рішив Виділ, по резигнації проф. С. Бобеляка з педаґог. настоятеля (27. II. 1928.), зробити пробу й обходитися одним педаґог. настоятелем, а на випадок потреби мав заступати професора один старший ученик. На це рішення не згодився дир. Лукіянович, а за причину подав некорисний вислід клясифікації в I. півроці¹⁴⁰). А коли Виділ ще раз звернувся до нього, цей дальше обставав при своїм, при чому дав до пізнання, щоби Виділ на другого пед. настоятеля заіменував проф. Ос. Лісикевича. Так Виділ зробив і покликав проф. Лісикевича на пед.

Гамчикевич Р. у брошурі «В Імя правди» також так з докором написав. Що Єпп. Ординаріат віднісся не до Кураторії, лише до Дирекції гімназії, а та вислала його на властиву дорогу — до Кураторії, потверджує це письмо з Кураторії з дня 8. XI. 1926. р. № II 15466/26. (Акти Т-ва), а також уже в тім дусі справлений протокол на Заг. Зборах 24. II. 1929. р. — Прот. Т-ва.

¹³⁸) Прот. засідання Т-ва.

¹³⁹) Тамже. — В справі відступлення салі на правосл. богослуження віднісся Виділ 29. X. 1926. р. до гр.-кат. Богословського Факультету у Львові, на що дістав відповідь з дня 8. XII. за підписом Декана Богословського Виділу о. Дра Костельника: «Управа Бурси може себе уважати за оправдану в совісті, коли в виїмкових випадках відступила православним українцям — емігрантам салю на їхнє богослуження». Друковано в «Укр. Голосі» з 26. XII. ч. 52. (1926.). Це оречення розбирає критично Др О. Назарук у вище цитованій книжці на стор. 61. і дальше.

¹⁴⁰) Проток. Т-ва.

настоятеля¹⁴¹⁾). Але прийшла справа, в якій Виділ спротивився домаганню дир. Лукіяновича, й це було джерелом довший час триваючого непорозуміння між Виділом а Директором гімназії. Почалася справа від побиття ученика VI. кл. Прокопа в Інституті проф. Т. Гозою. В цій справі дир. Лукіянович, якому мати побитого учня жалілася, вислав письмо до Виділу¹⁴²⁾, застерігаючись проти вживання фізичних кар в Інституті, а щоб на будуче учні не боялися професорів, домагався, щоб ані **заряд, ані педагогічне виховання не спочивало в руках учителів**¹⁴³⁾. Однак Виділ на засіданні 8. II. 1929. р., наказуючи вживати фізичних кар, висловився проти того, щоби Директор гімназії мішався у справи Інституту, який має свого рода самоуправу, й на друге письмо Дирекції в тій справі (19. IV. 1929. р.) рішив зовсім не відповідати, лише вислати делегацію до Кураторії для представлення дійсного стану справи та щоби поінформувати Кураторію про відношення дир. гімназії до Інституту. Але дня 1. V. 1929. р. наказала Кураторія Виділові проф. Гозу усунути. Однак Виділ не усунув проф. Гози і з приводу ставлених директором домагань, піддав о. Кормош думку, щоб Інститут на 1929/30. р. замкнути, а реальність винайняти для фахової школи.

Щоби не пересуджувати справи, рішено вислати ще делегацію до б. візитатора І. Копача і б. проф. унів. Дра Студинського¹⁴⁴⁾, щоб спаралізувати в Кураторії акцію дир. Лукіяновича. Однак з цього ніщо не вийшло. Делегації, яка була в цій справі в Кураторії, заявив начальник Губерт, що дир. Лукіянович не хоче погодитися, щоби професори з його гімназії займали місця по бурсах і інституціях. У цій справі Виділ не хотів уступити і був рішений навіть замкнути Інститут, а «жертвою поступовання директора хай будуть „дармаки“»¹⁴⁵⁾.

Але, щоб дир. Лукіяновичеві відібрати аргумент, що «Виділ не хоче з ним порозуміватися», рішено на внесення о. Голинського піти до нього й порозумітися в цій справі. Як представники Виділу ходили до дир. Лукіяновича Др П. Войтович і проф. Дм. Греголінський¹⁴⁶⁾, але він рішуче домагався усунути проф. Гозу¹⁴⁷⁾.

¹⁴¹⁾ Тамже — зас. Вид. 22. IV. 1928. р. Лісикевич по 3 днях зрезигнував, бо пішов на упр. Деш. Кухні.

¹⁴²⁾ 29. I. 1929. р. — Акти Т-ва.

¹⁴³⁾ Вже на зас. Вид. 15. X. 1924. р. о. Й. Маринович (як гість) підніс, що адміністрація Інституту за велика (3 професорів з ріднею), та щоб адміністратором був не професор, а безробітний інтелігент. — Прот. Т-ва.

¹⁴⁴⁾ Проф. Д. Греголінського і І. Білинського. — Прот. Т-ва.

¹⁴⁵⁾ Дармаками називають учнів, що не платять ніякої оплати в бурсах, бо або є дуже бідні (сироти), або є інструкторами учнів нижчих клас.

¹⁴⁶⁾ Зас. Вид. 10. VI. 1929. — Тамже.

¹⁴⁷⁾ Тамже. — о. Голинський радить, щоби п. Гозова провадила господарство, а на місце проф. Гози прийняти Д-ра Бабія.

Крім того Кураторія зажадала, щоб **Директор гімназії засідав у Виділі з рішальним голосом**. Голова на зас. Виділу вияснює, що воно є противне статутіві, щоби нечлен був у Виділі, а Кураторія й Дирекція мають вплив на виховання молоді, хочби через настоятелів, яких самі затверджують¹⁴⁸⁾.

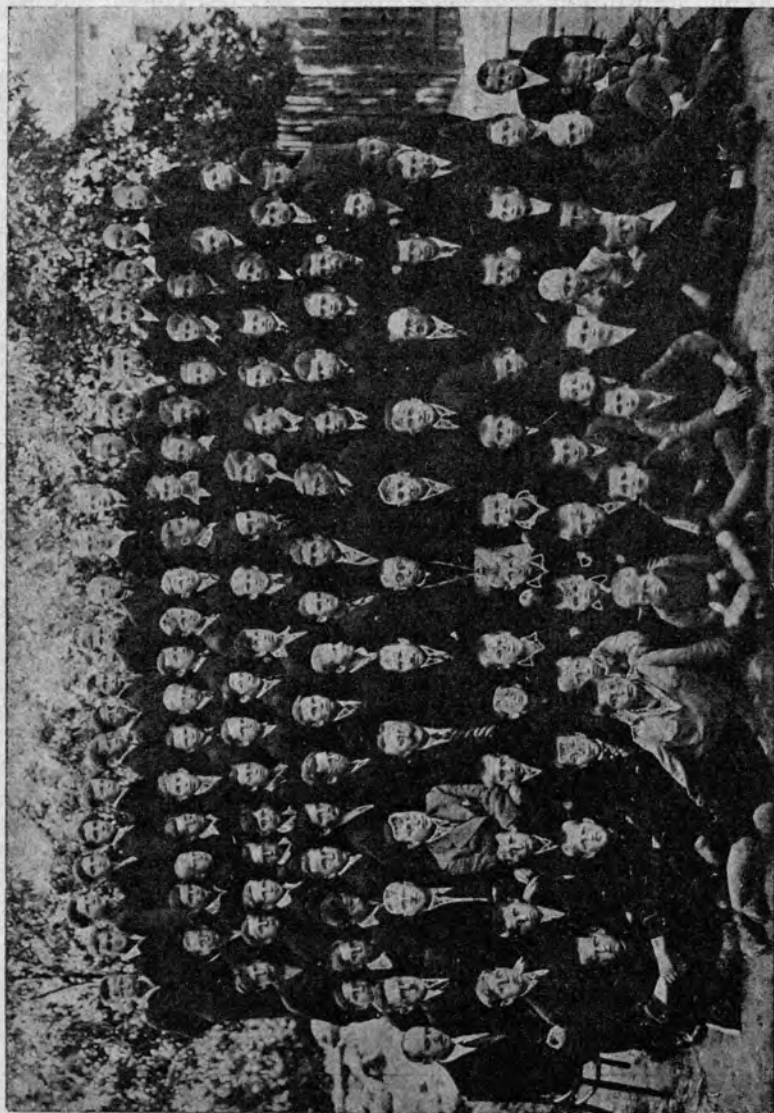
Тимчасом дир. Лукіяновича 1. IX. 1929. р. іменовано візитатором при Кураторії Л. Ш. О., де тепер мав безпосередній вплив на затвердження пед. настоятелів у Інституті і не затверджував довший час іменованих Виділом осіб. І розпочалася довга зтяжна боротьба, але нерівна. І супроти цієї нерівної боротьби радив дехто з виділових віддати Інститут Василюнам. Вкінці Виділ на своєму засіданні в дні 23. II. 1931. р. рішив продати будинок Преосв. Єп. Коциловському на Малий Семінар, а до переговорів в тій справі вибрано меценаса Дра Войтовича і проф. Гозу, усталоючи найнижчу ціну 15.000 \$. Продаж ця булаби корисна ще під тим оглядом, що можнаб цим було врятувати »Деш. Кухню«, яка мимо оптимізму її голови мец. С. Навроцького на Заг. Зб. 11. III. 1931. р. була напавду в скрутному положенні. Новий Виділ провадив дальше в тій справі пертрактації, а 29. V. 1931. р. була зі сторони Преосвященного делегація в особах оо. кан. Гмитрасевича й кан. Грицеляка, яка оглянула будинок. Одначе до продажу не дійшло, бо заоферовано замалу ціну 8—9.000 \$¹⁴⁹⁾, а головно здається тому, що в Кураторії наступила зміна на становищі візитаторів, бо Др Лукіянович у вересні 1931. р. уступив, а його місце зайняв віз. Северин Лещій, якому приділено нагляд також над перемиською гімназією.

Щоб у виховній інституції праця над молоддю була хосенна й здорова, мусить заіснувати гармонія з одної сторони у самім Виділі, а з другої сторони між виділом а дирекцією дотичної гімназії. По бурливім періоді непорозумінь між Виділом Бурси св. о. Николая, а дир. Лукіяновичем заіснував стан успокоєння й гармонії з приходом у квітні 1932. р. до Перемишля на дир. гімназії, по 3-літній провізорії тимчасових управителів, що заступали віз. Лукіяновича, дир. Степана Шаха, проф. академічної гімназії у Львові. Дир. Шах поставився до Бурси позитивно, а хоч не був навіть членом Т-ва, заінтересувався життям, давав ради чи то відносно зменшення числа настоятелів¹⁵⁰⁾, чи усунення старших настоятелів, які мали пенсії, а заступлення їх молодшими силами без посад, чи безплатними практикантами, за яких дав поруку особисто Кура-

¹⁴⁸⁾ Такого змісту письмо вислано до дир. Лукіяновича. Прот. Т-ва.

¹⁴⁹⁾ Заг. зб. 12. XII. 1931. р. — Прот. Т-ва.

¹⁵⁰⁾ Тому, що число учнів у заведеннях меншало, ухвалено вже на загальних зборах 12. XII. 1931. р. зменшити число настоятелів, яких було в Інституті 3, а в Бурсі 2, надто лектор Др В. Пачовський. Виконано це щойно з поміччю дир. С. Шаха (зас. Вид. 22. VIII. 1932. р.), приймаючи двох настоятелів до Інституту, а одного до Бурси, які однак стало мали замешкувати в обох виховних заведеннях.

Вихованки Бурси ім. св. о. Николая й Інституту в червні 1936. р. з префектами і Виділом 1-ва.
 Сидять від ліва: префект мр С. Алиськевич, префект мр М. Гнатишак, ек. єдм. Ів. Гонтарський, ви-
 ділові: лікар Др Мих. Старух, ем. банк. ур. Ол. Рейнарович, містогол. дир. гімн. С. Шах, голова
 о. пралат Ром. Решетило, проф. Р. Дублянниця, дир. вс. школи Мих. Зубрей, інж. Антін Артимович,
 префект Бурси проф. Антін Маринович, префект мр П. Оришкевич.

торії. За це позитивне відношення до Товариства й молоді вибрано його на Заг. Зборах 26. I. 1933. членом Виділу. Як член Виділу популяризував Т-во, щоби в цей спосіб збільшити фреквенцію питомців¹⁵¹) у інституціях.

На Заг. Зборах 15. X. 1934. р. поставлено навіть кандидатуру дир. Шаха на голову Т-ва, однак чотирьома голосами більшості перепала ця кандидатура, а вибрано лише його до Виділу, чого одначе дир. Шах не прийняв як «казус беллі».

Але слідуючого року на Заг. Зборах вибрано дир. С. Шаха містоголовою, а він вибір цей прийняв; з ним увійшло до Виділу ще двох професорів і катехит гімназії, чим запевнено школі вплив на виховання в Бурсі й Інституті.

На цих зборах наступила також зміна на становищі дотеперішнього голови Тов-а. На місце дир. Із. Білинського, що впродовж 10 літ був безпереривно головою Т-ва (від 1925. р.), вибрано о. крилошанина Дра Романа Решетила. Неприсутньому голові дир. Із. Білинському зложив передсідник Заг. Зборів Др В. Загайкевич подяку за те, що в тяжких для Т-ва часах прийняв головуство й перевів санацію, посвячуючи багато праці для добра Т-ва¹⁵²).

Що Т-во розвивається і йде щораз до кращого, доказує фреквенція учнів. Крім дбайливості й виrozumілості Виділу, що при номінальних оплатах 55 зол. в Інституті і 45 зол. у Бурсі уділяє знижок до такої міри, що на одного учня пересічно випадає 28 зол.¹⁵³), знаходить молодь з Бурси й Інституту зрозуміння й підтримку у дир. С. Шаха в школі.

На засіданні Виділу 27. I. 1936. р. зреферував дир. Шах проєкт створення бурси за харчі й евентуально з додатком малої оплати, щоб дітей з околиці, які мучаться по бідних, брудних і нездорових станціях, або з дальших сіл доходять до школи, у ній примістити¹⁵⁴). Не зважаючи на скептичні голоси відносно креу-

¹⁵¹) У шкільнім Звіті Дирекції, що вийшов після 1918. р. перший раз друком у 1934. р., помістив дир. Шах на стор. 71—76 дуже прихильний «Звіт про стан Бурси ім. св. о. Николая й Українського Гімназійного Інституту в 1933/34. р.» з п'ятьма ілюстраціями із життя бурсаків та склад тодішнього Виділу Т-ва.

¹⁵²) Прот. Заг. Зборів 24. XII. 1935. р. Майже ідентичну подяку від Виділу зложив о. Кормош на засіданні Виділу 18. XI. 1935. р. — Прот. Т-ва.

¹⁵³) В шк. р. 1935/36. стан учнів у обох заведеннях був 164+4 доходячих (початок року), з них цілком даром (разом з інструкторами) було 22, а за оплатою від 10—25 зол. — 49, разом 71, значить 42,3% всіх учнів. Крім того багато було знижок вище 25 зол. так, що в загальній сумі пересічна оплата на одного ученика виносила 28 зол., менше як у шк. р. 1934/35., коли виносила 32 зол.

¹⁵⁴) Анкета, переведена проф. Р. Дубляницею в гімназії, виказала, що на станціях є гімназійних учнів за харчі з малою доплатою (5—25 зол.) 17 і 3 за самі харчі. Найнижчу оплату дозовжених продуктів обчислено по ринкових цінах на 22,65 зол., а найвищу на 43,52 (пересічно 30 зол.). — Прот. Т-ва, стор. 59.

вання бурси за харчі¹⁵⁵), Виділ на внесок адв. Дра М. Рибак ухвалив, що «одобрює думку оснування окремої бурси за харчі й перебирає на себе ініціативу її реалізації», понехуючи первісний замір оснувати її при Бурсі Т-ва о. Николая¹⁵⁶).

Впровадив новий Виділ у 1935/36. р. також деякі улпшення в самій господарці, вводючи магазинову книгу, а тимсамим даючи змогу докладнішої контролі відносно диспонування харчами; дальше на внесення госп. комісії, ідучи на зустріч бідній молоді й не бажаючи робити різниці між Бурсою а Інститутом, ухвалив Виділ уніфікацію платень від 1. IX. 1936. р. на 45 зол. місячно + 15 зол. на інвентар (одноразово), з узглядненням знижок до такої висоти, щоб на одного учня припала оплата 30 зол. місячно.

Під оглядом адміністраційним і харчевим Інститут і Бурса є тепер получені разом. Справа уніфікації бурс була предметом розважань і в попередніх роках. Вже в шк. р. 1912/13. установлено лише одного адміністратора для обох інституцій¹⁵⁷). Показалося серед року, що одній особі «за тяжко й неможливо адмініструвати обі інституції» й по річній пробі вернено знов до двох адміністраторів. На Заг. Зборах 23. XI. 1919. р. поставив внесення проф. Т. Росткович злучити обі інституції «без різниці каст», але більшість була противна тому¹⁵⁸), бо Бурса мусілаби платити довги за Інститут, які під цю хвилю виносили поважну суму 135.000 к.¹⁵⁹), тому належить Бурсу провадити окремо, а доходи з Бурси мають іти на поліпшення харчу в Бурсі й на реставрацію будинку, який був поважно загрожений грибом. На Заг. Зборах 20. XII. 1923. р. знов підніс справу получения обох бурс проф. Голіичук, так з оглядів адміністраційних, як і для рівномірного трактування питомців що до харчу й оплат в обох інституціях. Слушно звернено увагу¹⁶⁰) на доцільність тих внесень хочби з цієї причини, що «дармаки» з педагогічних оглядів повинні бути рівномірно трактовані в обох інституціях, а при теперішній системі так не є. Вислідом лянсування тих справ було злучення під адміністраційним оглядом обох інституцій в р. 1925/26., а в р. 1932. зрівнання також під оглядом харчу.

Справа спільного харчу питомців була також порушувана вже давніше, хоч безуспішно.

На засіданні Виділу 16. I. 1922. р. Др С. Дмоховський домагався, щоб «професори їли разом з питомцями», а о. М. Дуркот

¹⁵⁵) Др Грицак Е. пригадує, що така спроба була вже в 1932/33. р., однак не вдалася, бо селяни давали найгірші харчі й попси. Впрочім доїзд таки дешевий і не вірить, щоб учні йшли до такої бурси. — Тамже, стор. 48.

¹⁵⁶) Тамже, стор. 75. — Зас. Вид. 20. IV. 1936. р.

¹⁵⁷) Звіт гімназії з 1912/13. р.

¹⁵⁸) Проти промовляв проф. С. Бобеляк. — Прот. Т-ва.

¹⁵⁹) На самій реальності Інституту було заінтабульованих довгів на квоту 126.016,88 к. — Тамже.

¹⁶⁰) Дир. І. Білинський. — Тамже.

додав ще, щоб «харч був той сам». Перейшло наразі компромісове внесення Д-ра В. Загайкевича: «спільний харч, але окрема їда!». Супроти рішучого заперотестування проти цієї ухвали пед. настоятелями, зреасумовано 30. I. 1922. р. попередню ухвалу й рішено на внесення о. Ом. Мартиновича «видавати професорам найліпший харч, але також добрий і питомцям...». Цю справу знов зидвигнув на зас. Виділу 3. III. 1930. р. проф. Греголинський, щоби запровадити спільний харч для професорів і учеників, та щоб професори їли разом з учениками, але знов безуспішно.

Товчком до переведення в рішучий спосіб спільного харчування пед. настоятелів з учениками була анкета, переведена з припорушення дир. С. Шаха проф. Вол. Соллогубом між учениками цілої гімназії. Вислід цієї анкети представив проф. Соллогуб опісля також на зас. Виділу дня 13. IV. 1934. р., а в ній учні-бурсаки нарікали на одноманітність харчу, а навіть на голодування. Щоправда, до таких анкет треба ставитися все з резервою, бо учні люблять у них переборщувати, але, щоб з одної сторони показати учням, що й пед. настоятелі їдять те саме, що й вони, а з другого боку, щоби дати молоді приклад, як належить поводитися в їдальні — при столі, поставив по виводах дир. С. Шаха внесення, щоби пед. настоятелі їли разом з учнями і той сам харч. Цій ухвалі пед. настоятелі не хотіли підчинитися і внесли письмо з проханням, щоб ця ухвала обов'язувала аж з початком нового шкільного року, але Виділ узяв це за свого рода несубординацію і на внесок дир. С. Шаха вивів усім трьом пед. настоятелям місця, приймаючи з них опісля виїмково лиш одного на слідуочий шкільний рік, «щоб відразу не змінати всіх префектів».

VI.

Внутрішнє життя учнів у бурсах.

Історія бурс булаб неповна, якщоб не згадати про життя буття самої молоді в бурсах. Правда, про це є лише малі згадки в протоколах Т-ва, чи в протоколах, проваджених самими учнями, але це життя розвивалося спеціально в передвоєнних чи післявоєнних часах. Тоді молодь виживалася в своїх бурсацьких кружках — навіть небурсаки, бо тоді для неї пополудні гімназія була замкнена, як це ствердив проф. Т. Поліха у рефераті, виголошенім дня 14. X. 1934. р. на ювілею 25-ліття кружка «Сянова Чайка» в гімназії¹⁶¹).

Сьогодні натомість позашкільне життя гімн. молоді зосереджується поза бурсами, в самій школі. Школа так нині абсорбує своїми пополудн. заняттями в кружках учнів і має стільки розривок для фізичного й інтелектуального розвою та товариського

¹⁶¹) Проф. Т. Поліха: «Погляд на історію фізичного виховання в українській державній гімназії в Перемишлі» у «Звідомленні Виділу „Кружка Родичів“ при держ. гімназії в Перемишлі» за 1934/35. р., стор. 55.

життя, що там вона вповні виживається й заспокоює свої молодечі амбіції. Щоправда, й тепер існують у Бурсі й Інституті кружки учнів, що провадять бібліотеку, доповняючи її з дрібних вкладок творами українських і польських авторів, пренумерують дозволені часописи й журнали, провадять власну кооперативу, що має виробити почуття відповідальності та познайомити молодь з організацією суспільної праці, але це не видержує порівняння зі шк. кружками.

Найбільше матеріялу збереглося що до діяльності учнів у Бурсі св. о. Николая. Є там «Літопись», переписана зі старої знищеної «Літописи» і записок, яких сьогодні вже нема, уч. VIII. кл. Василем Штендерою.

Щоби цій своїй праці надати рямці організованості, заложили учні Бурси в 1900. р. кружок, якого ціллю було самообразовування через книжки, газети, відчити тощо. До цього кружка належали лиш старші учні від V. кл. в гору, а в 1910/11. р. прийнято ще й IV. кл. Сьогодні до цього кружка, що до р. 1923. був без назви, а в тім році названо його «Знання», належать усі учні, що мешкають у Бурсі і вплачують по 10 сот. місячної вкладки. Два рази до року (початок року й другий піврік) під наглядом пед. настоятелів скликають Заг. Збори, на яких вибирають Виділ. Найголовніша діяльність цього Виділу це: точне збирання вкладок¹⁶²⁾, провадження кооперативи, закупування книжок і часописей, святкування пропам'ятних історичних днів відчитами та музично-вокальними точками й укінці виголошування рефератів¹⁶³⁾. Як із тем рефератів можна вносити, була молодь до 1910. р. під сильним соціалістичним впливом (Етика й соціалізм, Рай і поступ, Радикалізм, М. Драгоманів, Відношення церкви до науки і т. п.), а вже від 1910. р. є відчити переважно на історичні й літературні теми. Бібліотеку, яка сьогодні числить 1.170 томів, щороку побільшується новими творами. Коли в 1905. р. віддав Виділ Т-ва «Бурса св. о. Николая» більшу часть бібліотеки для бібліотеки учнів у Інституті, з жалем підносять це учні на Заг. Зборах та ухвалюють, щоб більше це не повторилося, зробити печатку з написом «Власна бібліотека учнів-гімназіялістів у Бурсі ім. св. о. Николая в Перемишлі», що нею позначено всі книжки. Крім сталого нарікання, що пропадають книжки, найбільше через VIII. кл., потерпіла поважно бібліотека підчас облоги й рос. інвазії (100 книжок), а також у 1918. р., коли перед розпадом Австрії учні впозичили багато книжок, розїхалися до хати, а відтак мало хто вже звернув їх.

¹⁶²⁾ Дуже часто нарікають, що VIII. кл. не хоче платити, а найбільше користає з бібліотеки.

¹⁶³⁾ Відчитів від 1906. р. було: 1906/7. — 26, 1908/9. — 10, 1909/10. — 21, 1910/11. — 9, 1911/12. — 8, 1922/23. — 2, 1923/24. — 6, 1929/30. — 16, 1931/32. — без подання числа, 1934/35. — 14, 1935/36. — 21. Належать до того числа також відчити, що їх дали пед. настоятелі. В прочих роках нема відчитів втягнених.

Також багато книжок пропало серед учнів небурсаків, яким теж позичано з бібліотеки; щоби «бібліотека не сходила до ролі публічної випозичальні», постановлено в 1922/23. р. учням зпоза Бурси книжок не позичати¹⁶⁴⁾.

Крім запровадження від 1924. р. святкування в приваті Виділу пропам'ятних днів із минулого, та щорічного майже улаштування

Драматичний Гурток Бурси.

Виконавці вистави «Наталка Полтавка» на сцені «Гімн. Інституту» дня 7. III. 1936. з власною орхестрою й головним режисером преф. А. Мариновичем у середині.

вечора св. о. Николая в салі Інституту, виступали теж учні Бурси й Інституту з виставами чи концертами й поза Інститутом, у салі «Українського Інституту для дівчат», чи «Народнього Дому»¹⁶⁵⁾.

12. IV. 1930. р. відсвяткували гарно учні Бурси 30-ліття існування кружка хорами й муз. точками.

¹⁶⁴⁾ Проф. Р. Дубляниця кожного року підчас свого перебування в Бурсі давав у дні своїх імянин 25 зол. на бібліотеку.

В 1927. р. вислано 47 книжок поселенцям у Босні. — До р. 1905/6. нема поданого спису закуплених книжок. В 1905/6. закуплено — 33 кн., 1906/7. — 27 кн., 1909/10. — 132 кн., 1922/23. — 22 кн., 1927/28. — 13 кн., 1928/29. — 74 кн., 1929/30. — 36 кн., 1930/31. — 18 кн., 1931/32. — 26 кн., 1932/33. — 28 кн., 1933/34. — 15 кн., 1934/35. — 26 кн., 1935/36. — 31 кн. Сюди увійшла також частинно бібліотека з розв'язаної Бурси «Дешевої Кухні».

¹⁶⁵⁾ 1909/10. — «Гостина св. о. Николая» — в салі Нар. Дому; 1915/16. — «Ніч св. о. Николая» в салі «Укр. Інст. для дівчат»; 1915/16. — «Настоящі» в салі

Кооперативу, в якій продається дрібне шкільне приладдя, хліб та булки, зложено в 1910. р. Хоч, що правда, є часті нарікання на манка, але показується, що, як є відповідна контроля, то учні провадять кооперативу добре, є солідні й піддаються рішенням виділу чи контрольної комісії¹⁰⁶).

Від 1922/23. — 1928/29. р. провадили учні також трафіку, яку заборонив даліше вести в 1928. р. проф. Дубляниця. Поминаючи вже те, що через трафіку були постійно манка й на тім тлі доходило завжди до спорів між учнями, мала трафіка «під боком» той злий вплив, що призвичаювала молодших учнів до курення.

Хоч і Інститут має книгу протоколів свого «Кружка», що називається «Читальня», але протоколи ці на відомості про діяльність є дуже скупі. Часто в цих протоколах читаємо, що Заг. Збори уділили всім абсолюторію з виїмком одного, або одному з застереженням, що вказувало би на манка в кооперативі, або вину бібліотекаря в провадженні бібліотеки.

Сьогодні учні Інституту провадять теж кооперативу, мають бібліотеку коло 1.400 томів, та, чито самі, чи на спілку з учнями Бурси, підготовляють свята, концерти й вистави.

Про якесь життя у Селянській Бурсі, Шашкевича й Дешевій Кухні не маємо згадки крім того, що Дешева Кухня мала свою власну бібліотеку.

Хтож не знає, скільки нераз гумору й веселости вміють внести учні своїм поведінням у збірнім житті в бурсах, але є також і грубі промахи чи нетактовні виступи з боку деяких одиниць супроти своїх наставників чи товаришів, за які Виділ Т-ва карає усуненням з бурси.

Дуже відомо відбивається тут непорозуміння у самім Виділі Тов-а, (про що молодь у такий чи інший спосіб довідується), непорозуміння між Виділом і Дирекцією гімназії (як це мало місце за дир. Лукіяновича), а вкінці невирозумілість, чи нетактовність пед. виховників або екон. адміністратора¹⁰⁷).

Треба признати, що Бурса ім. св. о. Николая мала все ліпшу опінію, як Інститут, і з малими виїмками стояла все вище під виховним оглядом від Інституту. З цієї причини, коли дисципліна в Інституті дуже падала в 1928—32. р., то батьки переносили своїх синів з Інституту до Бурси, хочби за такою самою оплатою, яку платили в Інституті, де оплати були все вищі.

»Укр. Інст. для дівчат»; 1909/10. — концерт (вечерниці) в честь Котляревського й Шашкевича; 1910/11. — концерт (вечерниці) в честь Б. Грінченка в салі Нар. Дому; 1913/14. — концерт (вечерниці) в честь Л. Українки й М. Коцюбинського в салі Нар. Дому.

¹⁰⁶) Садинокій випадок у 1923/24. р., коли то кооператор загнівався, що контр. ком. хотіла зробити в кооперативі ревізію.

¹⁰⁷) Найбільше авантур траплялося в р. 1908—10, 1920—25, та авантури з приводу трьохденного страйку учнів у 1930. р. на тлі харчу, за що усунено 10 учнів з Інституту.

VII.

Закінчення.

Сьогодні Т-во «Бурса ім. св. о. Ніколая» є власником двох великих будинків і одного партерового, положених напроти себе. Бурса складається з двох будинків, разом получених; в однім партеровім міститься «Захоронка» для дітей у дошкільнім віці, у другім одноповерховім міститься Бурса, що в ній поміщено також у 1935. р. музей перемиської землі «Стривігор» (відступлено 3 кімнати)¹⁶⁸⁾. В обох будинках «Бурси» є 20 кімнат¹⁶⁹⁾, водопроводи¹⁷⁰⁾, каналізація, електричне освітлення, власний забавовий город¹⁷¹⁾, який у 1934. р. вирівнали самі учні.

У великім двоповерховім будинку Інституту є 27 кімнат¹⁷²⁾ і пивниці, каналізація, водопроводи, умивальні, електричне освітлення й парня¹⁷³⁾ з теплим і зимним натриском, з якої користають бодай раз на три тижні так питомці Інституту, як і Бурси. Заведення має забавову площу, вирівнану учнями в 1934. р., і великий город, що прилягає до вул. єп. Пельчара (давніше Щитова) з одної, а вул. Баштової з другої сторони¹⁷⁴⁾. В 1934. р. (травень-червень) продовжено вгору від вул. Баштової мур. паркан за суму 2.862,70 зол.

Оба будинки положені на горбку, з мальовничим видом на місто, здалека від міського гамору, з цілоденним світлом сонця.

Виділ, що під його опікою остаються Інститут і Бурса, піклується тепер совісно релігійно-моральним, фізичним, громадян-

¹⁶⁸⁾ Зас. Вид. 20. VIII. 1935. — Прот. Т-ва. — Салі під музей відступлено «факультативно й на кожне візвання музей має ці салі опорожнити».

¹⁶⁹⁾ Одна саля відступлена на шпиталик.

¹⁷⁰⁾ Уладжено в 1935. р. після найновіших вимог гігієни умивальні.

¹⁷¹⁾ Щоби вирівнати до форми чотирикутника забавовий город, який має форму трикутника, Виділ переговорював з директором жидівського шпиталю Дром Штайнгарттом (через заміну парцель вирівнати город) і вже дійшло до порозуміння, але спротивився місцевий кагал, що є власником шпиталю. — Акти Т-ва.

¹⁷²⁾ Дві уряджені на шпиталик.

¹⁷³⁾ Збудована й віддана до вжитку 9. V. 1922. — Прот. Т-ва.

¹⁷⁴⁾ Від вул. Баштової закуплено в 1929. р. реальність від «Рідної Школи» за 2.400 дол. разом з партеровим домом, у якім давніше містилася Сел. Бурса. Дім цей, як невідповідний на мешкання, розібрано в травні 1933. р. В 1927. р. закуплено реальність від Яблоновських (у протоколі хибно Яблонських) з ділком при вул. Щитовій ч. 13. (тепер мешкає там прив. льокатор О. Сенечко) і огород (322 сажні) за 1000 дол. Коло тої площі відступила в 1929. р. громада Перемишль, на підставі ухвали Міської Ради, 34 сажні (В. к. 316), за 718 зол. Ця претенсія до громади Перемишль походить ще з 1910. р., коли Українське Т-во Пед. відступило Магістратові часті парцелі на поширення вул. Баштової, а мало дістати в іншій місці. Претенсія ця перейшла на «Бурсу ім. св. о. Ніколая», яка відкупила площу від У. П. Т. — Акти Т-ва.

ським, національним і державно-творчим вихованням учнів згідно з правильником, що його склав Виділ Т-ва, а також згідно з напрямком виховання державної української гімназії та «Кружка Родичів» при тійже гімназії*). Улагоджується в Бурсі вистави, концерти, розбудовується спортове життя. Економічна й господарська адміністрація є спільна для обох заведень, під оглядом виховним є окремі настоятелі (в Інституті два, в Бурсі один), відвічальні впрост перед Виділом, а в номінації залежні від Директора гімназії, згл. від затвердження Кураторії Л. Ш. О., про що Виділ мусить кожного року окремо через Дирекцію гімназії старатися.

Учні клас нижчих, а також учні з вселюдної 7-класової школи ім. М. Шашкевича, мають окремих інструкторів, які щоденно під наглядом настоятелів переводять корепетиції, а учні клас вищих мають зорганізовану самопоміч у науці.

Молодь, можна сказати, любить бурси й радо горнеться до них, любить це співжиття на однім терені більшого числа товаришів, де групуються різнородні типи, характери, але кінечним є створити для цієї молоді спосіб життя, зближений до життя родинного. Мешкання по бурсах не повинно бути для учнів якимсь харним закладом, але треба тямити, що це є приватні станції для них, де поза сповненням своїх обов'язків у рамках, приписаних регуляміном бурси і гімназії, повинен питомець мати більше свободи, як досі. Щоб учні горнулися до бурс, належить змінити виховну тактику, не можна все у випадках провини «вживати бучка»¹⁷⁰⁾, бо й давніше, коли цього «бучка» вживали, не все було під оглядом дисципліни в порядку.

Від грудня 1932. р. з приходом дир. С. Шаха до гімназії змінено в бурсах старших педагогічних настоятелів доходячих молодшими силами, бо по словам дир. Шаха педагогічні виховники мусять бути стало з учнями в кімнаті від ранку аж до хвили, коли вони кладуться до сну, стало їх наглядати, щоб охоронити молодь від небажаних посторонніх впливів, бо «провідним бажанням і старанням Виділу, а в першу чергу його Педагогічної Комісії, є виховати повірену бурсам молодь на життєздатних і позитивних, чесних і свідомих своїх обов'язків і прав майбутніх громадян, що вмілиби давати собі раду в кожному положенні й були добрими працівниками для власного й загального добра»¹⁷⁰⁾.

*) Тов-о «Бурса ім. св. о. Ніколая» навіть вступило в шк. р. 1935/36. у члени «Кружка Родичів» з ричалтовою квотою членських вкладок, щоб зацінити свою співпрацю у виховнім напрямі. — Ред.

¹⁷⁰⁾ Прот. Т-ва. — Проф. Гоза: «Давніше вживано бучка й бачимо, що це помагало. Настоятелями виховними повинні бути професори, які вчать у вищих класах і яких учні бояться, бо практикантів і учителів гімнастики не бояться». — Алюзія до 1934/5. р., коли на внесок дир. С. Шаха занято в Бурсі й Інституті безплатних практикантів з гімназії замість професорів з платнями.

¹⁷⁰⁾ Звіт Дирекції Держ. Гімназії в Перемишлі з 1934. р. у статті про виховання в Інституті, стор. 76.

ЛІТЕРАТУРА (ДЖЕРЕЛА).

1. Акти Т-ва «Бурса ім. св. о. Николая» (Акти Т-ва). — 2. Акти «Рідної Школи» (Акти Р. Ш.). — 3. Гамчикевич Роман, проф.: «В ім'я правди!», Перемишль 1927, стор. 24. — 4. Добрянський Ант.: «Исторія Епископовъ трехъ соединенныхъ епархій», Львів 1893, р. — 5. Звідомлення Виділу «Кружка Родичів» при Державній Гімназії з українською мовою навчання в Перемишлі, за шк. р. 1934/5. — 6. Звіти й справоздання (друковані) Дирекції Державної Гімназії з укр. мовою навчання в Перемишлі від 1895/96, р. до 1917/18, р. і з 1933/34. — 7. Касова книга «Рідної Школи». — 8. Книга протоколів і засідань Т-ва «Бурса ім. св. о. Николая»: I. — 1907—1911., II. — 1916—1926., III. 1926—1934., IV. — 1934 й далі. (Прот. Т-ва). — 9. Книги протоколів і засідань Т-ва «Дешева Кухня»: I. — 1911—1928., II. 1928—1933., III. від 1933. й далі. (прот. Д. К.). — 10. Кухта Іван, проф.: «Де правда?», Львів 1927, р. (стор. 47.). — 11. Назарук Осип, Др: «Греко-католицька церква й українська ліберальна інтелігенція» — Львів 1929, (стор. 148). — 12. Перський Степан: «Історія Т-ва, Просвіта' у Львові», Львів 1932, (стор. 268.). — 13. Поліха Теодор, проф.: «Погляд на історію фізичного виховання в українській державній гімназії в Перемишлі», Звідомлення Вид. «Круж. Род.» при держ. гімн. в Перемишлі 1935, р., стор. 41—61. — 14. Протоколи засідань Виділу «Т-ва ім. св. Кирила в Перемишлі» від 1896—1914, р. — 15. Протоколи «Руского Т-ва Педагогічного» в Перемишлі: I. — 1900—1917., II. — 1917—1927., (прот. Р. Ш.). — 16. Справоздання з діяльності Т-ва «Бурса ім. св. о. Николая» в Перемишлі за роки: 1897/8, 1904/5 від проф. Б. Загайкевича, 1888/9, 1889/90, 1890/91, 1891/2, 1892/3, 1910/11, 1911/12, 1912/13, в Науковім Т-ві ім. Шевченка у Львові. — 17. Шах Степан: «Погляд на розвій допомогової акції для біднішої молоді в українській державній гімназії в Перемишлі, від її початків до оснування 'Кружка Родичів' у 1932, р.», Звідомлення Виділу «Кр. Род.» за шк. р. 1934/35, стор. 1—18. — 18. Шах Степан: Річні гімназійні, Звіти' та їх історична й виховна вартість», Звіт Дирекції гімн. за 1934, р., стор. 1—11. — 19. Ярема Олексій: «Хроніка Рідної Школи» (рукопис в Актах «Рідної Школи» в Перемишлі (Ярема Літ.).

ДОДАТОК.

I.

Виділи бурсових Товариств.

I.

Виділи Т-ва „Бурса ім. св. о. Николая“

від 1888—1936. р.

1888/89. рік. Голова: Юліян Несторович; містоголова: Л. Шехович; Виділ: Др Т. Кормош, о. Полянський, А. Негребецький, Г. Петровський, В. Минкович, Волянський. Заступники Виділу: о. М. Копко, С. Кочиркевич.

1889/90. Гол.: Юліян Несторович; мгол.: Л. Шехович; Вид.: Др Кормош, о. М. Мриц, А. Негребецький, Г. Петровський, В. Минкович, Глембоцький, Г. Цеглинський; Заст. Вид.: Д. Левкевич, С. Кочиркевич, о. Др І. Гробельський.

1890/91. Заг. Збори: 11. 10. 1890. Гол.: Юліян Несторович; мгол.: Л. Шехович; Вид.: Др Кормош, о. М. Мриц, А. Негребецький, С. Кочиркевич, І. Матковський, В. Малиркевич, Г. Цеглинський; За т. вид.: Д. Левкевич, о. В. Кондрацький, о. Др Людкевич.

1891/92. Заг. Зб.: 20. 10. 1891. Гол.: Л. Шехович; мгол.: о. І. Войтович; Вид.: Др Кормош, о. М. Мриц, А. Негребецький, С. Кочиркевич, І. Матковський, Д. Левкевич, Г. Цеглинський; Заст. вид.: о. В. Малиркевич, о. В. Кондрацький, С. Зарицький.

1892/93. Заг. Зб.: 6. 11. 1892. Гол.: Л. Шехович; мгол.: Гр. Цеглинський; Вид.: Др Кормош, о. М. Мриц, Ол. Ярема, С. Кочиркевич, о. І. Савчин, Д. Левкевич, о. В. Кондрацький; Заст. вид.: Г. Петровський, Д. Чеховський, О. Б. Ярема.

1893/94. Гол.: Гр. Цеглинський.

1894/95. Detto.

1895/96. Detto.

1896/97. Гол.: Гр. Цеглинський; мгол.: о. І. Савчин; Вид.: о. О. Кормош, Дм. Чеховський, І. Прийма, І. Малиновський, О. Ярема, Др Літинський, В. Кміцикевич; Заст. вид.: О. Підгорецький, І. Косак, В. Винар.

1897/98. Заг. Зб.: 31. 10. 1897. Detto.

1898/99. Заг. Зб.: 29. 12. 1898. Detto.

1899/00. ?

1900/01. ?

1901/02. ?

1902/03. ?

1903/04. ?

1904/05. Заг. Зб.: 6. 3. 1905. Гол.: Гр. Цеглинський; мгол.: о. І. Савчин; Вид.: Др Кормош, Д. Коренець, І. Матковський, Р. Гамчикевич, Г. Петровський, о. О. Кормош, Др Доліський; Заст. вид.: І. Мануляк, С. Людкевич, о. Погорецький.

1905/06. Гол.: Гр. Цеглинський.

1906/07. Гол. Гр. Цеглинський; Вид.: Др Кормош, Р. Гамчикевич; Контр. Ком.: К. Вахнянин, В. Карпак, І. Білинський.

1907/08. Заг. Зб.: 30. 11. 1907. Гол.: Р. Гамчикевич; мгол.: о. І. Савчин; Вид.: Др Кормош, Д. Коренець, С. Зарицький, І. Мануляк, М. Крушельницький, о. Ом. Кормош, Др Долинський; Заст. вид.: о. В. Ардан, В. Єлюк, Г. Петрівський; Контр. Ком.: К. Вахнянин, В. Карняк, І. Білінський.

1908/09. Заг. Зб.: 22. 2. 1909. Гол.: Р. Гамчикевич; мгол.: С. Зарицький; Вид.: Др Кормош, Д. Коренець, О. Ярема, о. О. Кормош, М. Крушельницький, о. Ом. Мартинович, Др Долинський; Заст. вид.: о. Ардан, В. Єлюк, Г. Петрівський; Контр. Ком.: К. Вахнянин, В. Карняк, І. Білінський.

1909/10. Заг. Зб.: 11. 1. 1910. Гол.: Р. Гамчикевич до 15. І.; мгол.: С. Зарицький до 21. 6.; Вид.: Др Кормош, Д. Коренець, О. Ярема, С. Матвіас, І. Мануляк, о. О. Мартинович, Др Долинський; Заст. вид.: о. В. Ардан, В. Єлюк, О. Авдікович; Контр. Ком.: К. Вахнянин, В. Карняк, І. Білінський.

1910/11. Заг. Зб.: 29. 10. 1910. Гол.: А. Алиськевич; мгол.: О. Ярема; Вид.: Др Кормош, Д. Коренець, О. Авдікович, І. Білінський, М. Демчук, О. Пелевич, Др Долинський; Заст. вид.: І. Гонтарський, Бобак, М. Лазорко; Контр. Ком.: Р. Гамчикевич, В. Карняк, В. Ропіцький.

1911/12. Заг. Зб.: 30. 11. 1911. Гол.: А. Алиськевич; мгол.: Ярема; Вид.: Др Кормош, Д. Коренець, О. Авдікович, І. Білінський, М. Демчук, Єм. Шафранська, Др Долинський; Заст. вид.: І. Гонтарський, Бобак, М. Лазорко; Контр. Ком.: Р. Гамчикевич, В. Карняк, В. Ропіцький.

1912/13. Заг. Зб.: 22. 11. 1912. Гол.: А. Алиськевич; мгол.: І. Білінський; Вид.: Е. Шафранська, О. Ярема, Др Кормош, Др Долинський, Др Чайківський, Д. Коренець, І. Гонтарський; Заст. вид.: М. Росткович, В. Зубрицький, М. Марко; Контр. Ком.: о. Мартинович, В. Карняк, В. Ропіцький.

1913/14. Заг. Зб.: 8. 12. 1913. Гол.: А. Алиськевич.

1914/15. Війна. Detto.

1915/16. Гол.: А. Алиськевич; мгол.: І. Білінський; Вид.: Др Кормош, Е. Шафранська, О. Ярема, о. Л. Несторович, І. Поповський, Др Чайківський, М. Марко, Заст. вид.: С. Бобеляк, С. Малиновський, А. Сабат; Контр. Ком.: о. Мартинович, Є. Форостина, В. Карняк.

1916/17. Заг. Зб.: 26. 12. 1916¹⁾. Гол.: А. Алиськевич; мгол.: І. Білінський; Вид.: Др Кормош, Шафранська, О. Ярема, о. Несторович, І. Поповський, А. Сабат, М. Марко; Заст. вид.: Б. Вахнянин, С. Малиновський, В. Зубрицький; Контр. Ком.: о. Мартинович, Форостина, Карняк.

1917/18. Заг. Зб.: 27. 10. 1917. Гол.: А. Алиськевич; мгол.: І. Білінський; Вид.: Др Кормош, Шафранська, О. Ярема, О. Несторович, М. Марко, А. Сабат, М. Демчук; Заст. вид.: В. Вахнянин, С. Малиновський, В. Зубрицький.

1918/19. Заг. Зб.: 22. 3. 1919. Гол.: Р. Гамчикевич; мгол.: о. Мартинович; Вид.: Борисова, Левкевичівна, І. Пішак, Татарський, Гриневецький, о. Несторович, Котецький; Заст. вид.: Горницький, Бобеляк, Івашкевич; Контр. Ком.: Карняк, Коростіль, Ярошевич.

1919/20. Заг. Зб.: 23. 11. 1919. Гол.: Гамчикевич; мгол.: Гриневецький²⁾; Вид.: Антін Вітик, М. Пащак, І. Пішак, Куникова, Марко, Горницький, Др Загайкевич; Заст. вид.: Татарський, о. Несторович, Левкевичівна; Контр. Ком.: В. Шехович, Федак, Ярошевич.

1919/20. Заг. Зб.: 23. 5. 1920. Гол.: Ярема; мгол.: о. Мартинович; Вид.: Лісневич, Др Майдюк, Гуглевичева, Жовнір, Татарський, Горницький, Др Загайкевич; Заст. вид.: Росткович, Сас, Ярошевич; Контр. Ком.: Шехович, Марко, Др Вітошинська.

1920/21. Заг. Зб.: 6. 11. 1920. Гол.: Гамчикевич; мгол.: Ярема; Вид.: Лісневич, о. Мартинович, о. Несторович, Куникова, Татарський, Левкевичівна, Др Загайкевич; Заст. вид.: Др Дмоховський, Грех, Ярошевич; Контр. Ком.: Шехович, Марко, Др Вітошинська.

1921/22. Заг. Зб.: 18. 10. 1921. Гол.: Гамчикевич; мгол.: Ярема; Вид.: Лісневич, о. Мартинович, Др Дмоховський, Куникова, о. Дуркот, Левкевичівна³⁾, Др Загайкевич; Заст. вид.: Грех, Форостина; Контр. Ком.: Шехович, Марко, Ропіцький.

1922/23. Заг. Зб.: 9. 11. 1922. Гол.: Гамчикевич; мгол.: Ярема; Вид.: Лісневич, о. Мартинович, Др Дмоховський, Куникова, о. Дуркот, Левкевичівна.

1) 26. 12. 1916 була Надзв. Заг. Зб. без вибору Виділу.

2) В році вніс резигнацію.

3) Зрезигнувала 7. 11., увійшов Форостина.

Др Загайкевич; Заст. вид.: Голішук, Пащак, Росткович; Контр. Ком.: Шехович, Марко, Ярошевич.

1923/24. Заг. Зб.: 20. 12. 1923. Гол.: Гамчикевич; мгол.: Др Кормош⁴⁾. Вид.: Лискевич, о. Мартинович, Др Дмоховський, Сас, о. Дуркот, Голішчукова, о. І. Рудавський; Заст. вид.: Левкевичівна, Пащак, Грех; Контр. Ком.: Шехович, Марко, Ярошевич.

1924/25. Заг. Зб.: 4. 2. 1925. Гол.: Гамчикевич; мгол.: Др Загайкевич; Вид.: Лискевич, о. Мартинович, Др Дмоховський, Демчук, о. Й. Мартинович, Голішчукова, о. І. Рудавський; Заст. вид.: Левкевичівна, Пащак, о. Малецький; Контр. Ком.: Шехович, Марко, Ярошевич.

1924/25. Заг. Зб.: 11. 6. 1925. Гол.: о. Зубрицький⁵⁾; мгол.: І. Білінський; Вид.: Др Прийма, Др Войтович, Теодозія Дмоховська, о. Малецький, о. Мартинович, Голішчук, Волянський; Заст. вид.: Грех, Борисова, Мацьків; Контр. Ком.: Шехович, Марко, Ярошевич.

1925/26. Заг. Зб.: 9. 10. 1925. Гол.: І. Білінський; мгол.: Др Загайкевич; Вид.: Др Прийма, Крупа, Др Дмоховський, о. Малецький, о. Кормош, Голішчук, Волянський; Заст. вид.: Крупа⁶⁾, Борисова, Мацьків; Контр. Ком.: о. Мягкий, Марко, Ярошевич.

1926/27. Заг. Зб.: 30. 9. 1926. Гол.: І. Білінський; мгол.: Др Загайкевич; Вид.: Др Прийма, Крупа, Др Дмоховський, о. Малецький, о. Кормош, Голішчук, Волянський; Заст. вид.: о. Голинський, Борисова, Левкевичівна.

1927/28. Заг. Зб.: 2. 12. 1927. Гол.: І. Білінський; мгол.: Др Загайкевич; Вид.: Др Прийма, Демчук, Др Дмоховський, Др Грицак, Левкевичівна, Голішчук, Волянський; Заст. вид.: Савицька, Пащак, Артимович; Контр. Ком.: Є. Любович, Марко, Ярошевич.

1928/29. Заг. Зб.: 24. 2. 1929. Гол.: І. Білінський; мгол.: Д. Греголінський; Вид.: Др Кормош, Др Войтович, о. Голинський, Крупа, Ярошевич, Голішчукова, Шехович; Заст. вид.: о. Мартинович, Др Несторович, С. Котисова; Контр. Ком.: о. Несторович, Марко, Артимович.

1929/30. Заг. Зб.: 28. 2. 1930. Гол.: І. Білінський; мгол.: Д. Греголінський; Вид.: о. Кормош і detto.

1930/31. Заг. Зб.: 11. 3. 1931. Гол.: І. Білінський; мгол.: Др П. Войтович; Вид.: о. Кормош, Дубляниця, о. Голинський, Бачинський, Ярошевич, С. Котисова, Шехович; Заст. вид.: о. Мартинович, Др Несторович, Сенечкова; Контр. Ком.: о. Несторович, Марко, Артимович.

1931/32. Заг. Зб.: 12. 7. 1931. Detto.

1932/33. Заг. Зб.: 26. 1. 1933. Гол.: І. Білінський; мгол.: Др П. Войтович; Вид.: о. Кормош, Р. Дубляниця, дир. С. Шах, Бачинський, Ярошевич, Левкевич, Шехович; Заст. вид.: Др Біян, Др Несторович, Кузик; Конт. Ком. о. Несторович, Марко, інж. Артимович.

1933/34. Заг. Зб.: 23. 12. 1933. Виділ.: Detto. Контр. Ком.: Др Біян, Марко, інж. Артимович.

1934/35. Заг. Зб.: 15. і 30. 10. 1934. Гол.: І. Білінський; мгол.: Др П. Войтович; Вид.: о. Кормош, Марко, Козак, Бачинська, Ярошевич, мгр Навроцький; Др Несторович; Заст. вид.: Пащак, Др Рибак, Сенечкова; Контр. Ком.: Др Біян, Бачинський, Артимович.

1935/36. Заг. Зб.: 24. 12. 1935. Гол.: о. прал. Др Р. Решетило; мгол.: Дир. С. Шах; Вид.: о. П. Голинський, Р. Дубляниця, М. Зубрей, Др М. Рибак, Ол. Рейнарівич, Мгр С. Навроцький, інж. А. Артимович; Заст. вид.: Др Є. Грицак, о. І. Лопачак, Др М. Старух; Контр. Ком.: Др Біян, Л. Бачинський, М. Демчук.

2.

Виділи Тов-а „Дешева Кухня“.

1911/12 рік. Заг. Збори: І. 24. 2. 1911⁷⁾. Голова: Алиськевич; містоголова: Гамчикевич; Виділ.: Авдикивичева, Дмоховська, о. Мартинович, Заступники:

⁴⁾ Зрезигнував 17. 1. 1924, зістав о. проф. Мартинович Ом., а на його місце проф. Пащак М.

⁵⁾ 16. 7. зрезигнував.

⁶⁾ Ол. Крупа увійшов на місце С. Годованцевої, що вибору не прийняла

⁷⁾ Основні Заг. Збори.

виділових: Коренцева, Целевич; Контрольна Комісія: Др Загайкевич²⁾, Демчук, Лазорко.

1911/12. Заг. Зб.: 29. 9. 1912. Detto.

1912/13. Заг. Зб.: 5. 10. 1912. Detto. Заст. вид.: Коренцева, Левкевичівна; Контр. Ком.: Загайкевичева, Демчук, о. Несторович.

1913/14. Заг. Зб.: 24. 10. 1913. Detto. Заст. вид.: Домбчевська, Левкевичівна; Контр. Ком.: Загайкевичева, Демчук, о. Несторович.

1914/15. Війна.

1915/16. Заг. Зб.: 8. 4. 1916. Гол.: Алиськевич; мгол.: Гамчикевич; Вид.: Шафранська, Дмоховська, о. Мартинович; Заст. вид.: Малиновський, Левкевичівна; Контр. Ком.: Годованцева, Демчук, о. Несторович.

1916/17. Заг. Зб.: 16. 12. 1916. Detto.

1917/18. Заг. Зб.: 28. 11. 1917. Detto³⁾.

1918/19. Загальних Зборів не було.

1919/20. Заг. Зб.: 22. 10. 1919. Гол.: Поліха; мгол.: Ліськевич; Вид.: Пашак, Дмоховська, Левкевичівна; Заст. вид.: Ставничий, Шехович; Контр. Ком.: Годованець.

1920/21. Заг. Зб.: 20. 12. 1920. Гол.: Гамчикевич; мгол.: Др Мандюк; Вид.: Шехович, Др Гладкий, Левкевичівна; Заст. вид.: Ліськевич, Федевич; Контр. Ком.: Марко, о. Несторович, Т. Росткович.

1921/22. Загальних Зборів не було.

1922/23. Заг. Зб.: 3. 2. 1923. Гол.: Гамчикевич; мгол.: Гоза; Вид.: Шехович, Ліськевич, Пашак; Заст. вид.: Грех, Федевич; Контр. Ком.: Марко, о. Несторович, Росткович.

1923/24. Заг. Зборів не було.

1924/25. Detto.

1925/26. Заг. Зб.: 3. 6. 1926. Гол.: Ліськевич; мгол.: Гоза; Вид.: Грех, Крупа, Федевич; Заст. вид.: Волянський, Соллогуб; Контр. Ком.: Любович, о. Несторович, Росткович.

1926/27. Заг. Зборів не було.

1927/28. Detto.

1928/29. Заг. Зб.: I. 22. 9. 1928. Гол.: Др Чайківський⁴⁾; мгол.: Голійчук; Вид.: Гоза, Крупа, Др Мандюк; Заст. вид.: Волянський, о. Голинський; Контр. Ком.: Любович, Федевич, Росткович.

1928/29. Заг. Зб.: II. 12. 1. 1929⁵⁾. Гол.: Др Хробак; мгол.: Голійчук; Вид.: Гоза, Крупа, о. Голинський, Грегोलінська, о. Комарицький, Др Несторович, Ярошевич; Заст. вид.: Котисова, Сенечко, Др Грицак; Контр. Ком.: Любович, Федевич, Росткович.

1929/30. Заг. Зб.: 23. 9. I 2. 11. 1929. Гол.: Др Хробак; мгол.: Др Рибак; Вид.: Гоза, Крупа, о. Голинський, Грегोलінська, о. Кормош, Др Несторович, Ярошевич; Заст. вид.: Котисова, Сенечко, Др Грицак; Контр. Ком.: о. Несторович, Марко, Шехович.

1930/31. Заг. Зб.: 21. 2. 1931⁶⁾. Гол.: Мр Навроцький. Виділі Detto.

1931/32. Заг. Зб.: 14. 11. 1931. Гол.: Мр Навроцький; мгол.: Др Рибак; Вид.: Гоза, Крупа, о. Голинський, Др Грицак, о. Кормош, Др Несторович, Ярошевич; Заст. вид.: Котисова, Сенечко, Кульчицька; Контр. Ком.: Демчук, Поповський.

1932/33. Заг. Зборів не було⁷⁾.

1933/34. Заг. Зб.: 7. 10. 1933. Гол.: Мр Навроцький; мгол.: Др Рибак; Вид.: Пашак, о. Голинський, Др Грицак, Др Несторович, Ярошевич; Заст. вид.: Котисова, Волянський, Сенечко; Контр. Ком.: Демчук, Марко, Гоза.

Надзв. Заг. Збори в справі ліквідації бурси відбулися 27. 1. 1934.

²⁾ В гімн. звіті 1911/12 є подана п. Є. Загайкевичева.

³⁾ Проф. Алиськевич головою до листопада 1918 р., відтак заступає проф. Гамчикевич.

⁴⁾ Помер 28. 12. 1928.

⁵⁾ Зміна статуту — побільшення членів Виділу.

⁶⁾ Надзв. Заг. Збори 28. 5. 1931. без вибору Виділу.

⁷⁾ Скликані на 29. 6. 1933. не відбулися ізза браку приписаного числа членів.

II.

Адміністратори, педагогічні настоятелі, число питомців і оплата в бурсах.

I.

Бурса ім. св. о. Николая і Гімн. Інститут.

- 1888/9. рік. Число питомців бурси: 11—9¹⁾; оплата: 19 злр.
1889/90. Адміністрація Бурси: Др І. Глембоцький; педагог. наст.: Др І. Глембоцький; число питом. Бурси: 12—12; оплата 2—10 злр.
1890/91. Адм. Бурси: о. Андрій Децко; педагог. наст.: о. Андр. Децко; число питом. Бурси: 24—26; оплата 15 злр.
1891/92. Адм. Бурси: Лев Левицький; педагог. наст. Бурси: Лев Левицький; число питом. Бурси: 27—24; оплата 3—10 злр.
1892/93. Адм. Бурси: Лев Левицький; педагог. наст. Бурси: Лев Левицький; число питом. Бурси: 27—28.
1893/94. Число питом. Бурси: 32.
1894/95. Число питом. Бурси: 32.
1895/96. Педагог. наст. Бурси: Франчук; число питом. Бурси: 32.
1896/97. Педагог. наст. Бурси: Франчук; число питом. Бурси: 32.
1897/98. Адм. Бурси: Франчук; педагог. наст. Бурси: Франчук; число питом. Бурси: 33; оплата 15 кор.
1898/99. Педагог. наст. Бурси: Гавдяк і Коренець; число питом. Бурси: 82.
1899/00. Педагог. наст. Бурси: Федів.
1900/01. Педагог. наст. Бурси: Федів.
1901/02. Педагог. наст. Бурси: о. Несторович.
1902/03. Педагог. наст. Бурси: Гамчикевич.
1903/04. Педагог. наст. Бурси: Собчук. Число питом. Бурси: 97.
1904/05. Адм. Бурси: Антін Собчук; педагог. наст. Бурси: Іван Гдуля; число питом. Бурси: 93; Б. І. доход: 20; оплата: 34 злр. у Бурсі й Інституті.
1905/06. Адм. Інституту: Авдиківч; педагог. наст. Інстит. Целевич і Гаврилюк; число питом. Бурси: 97; число питом. Інст.: 108.
1906/07. Адм. Бурси: Целевич; адм. Інст.: о. Кормош; педагог. наст. Бурси: Целевич; педагог. наст. Інст.: Стадник і Балаким; число питом. Бурси: 97; Б. І. доход: 20.
1907/08. Адм. Бурси: Целевич; адм. Інст.: о. Кормош; педагог. наст. Бурси: Целевич, заст. П. Палох; педагог. наст. Інст.: Прислопський, Пащак; число питом. Бурси: 99; число питом. Інст.: 90; оплата Інст.: 50 злр.
1908/09. Адм. Бурси: Целевич; адм. Інст.: о. Кормош; педагог. наст. Бурси: Целевич, заст. академ. Ващук; педагог. наст. Інст.: Прислопський, Пащак²⁾*, о. Мартинович від листопада; число питом. Бурси: 101; число питом. Інст.: 65; оплата Бурси 26 кор.²⁾; оплата Інст.: 50 кор.
1909/10. Адм. Бурси: М. Крушельницький; адм. Інст. Целевич до 29/XII, о. Мартинович³⁾; педагог. наст. Бурси: Крушельницький; педагог. наст. Інст.: Прислопський, Коростіль; число питом. Бурси: 97; число питом. Інст.: 88; доход: 6; оплата Бурси: 22 кор.; оплата Інст.: 50 кор.
1910/11. Адм. Бурси: М. Крушельницький; адм. Інст.: о. Мартинович; педагог. наст. Бурси: Крушельницький; педагог. наст. Інст.: Прислопський, Коростіль; число питом. Бурси: 95; число питом. Інст.: 104; доход: 17; оплата Бурси: 18 кор.; оплата Інст.: 50 кор.
1911/12. Адм. Бурси: М. Крушельницький; адм. Інст.: о. Мартинович; педагог. наст. Бурси: Лісикевич; педагог. наст. Інст.: І. піврік Прислопський, Коростіль, П. піврік о. Мартинович, С. Котецький; число питом. Бурси: 109—89; число питом. Інст.: 115; оплата Бурси: 22 кор.; оплата Інст.: 50 кор.

¹⁾ Перше число в I півр., друге в II півр.

²⁾ Пересічна оплата.

Переходово проф. Гамчикевич.

Вказаний звідкою, бо непевне.

1912/13. Адм. Бурси й Інституту: Ол. Ярема⁵⁾; педаг. наст. Бурси: Лісикевич, Пашак; педаг. наст. Інст.: Котецький, Др Мандюк; від май Др Грицак; число питом. Бурси: 104; число питом. Інст.: 80; доход: 6; оплата Бурси: 22 кор.; опл. Інст. 50 кор.

1913/14. Адм. Бурси: Лісикевич; адм. Інст.: Демчук; педаг. наст. Бурси: Поліха; педаг. наст. Інст.: І. піврік Др Грицак, ІІ. піврік Гоза, Демчук; число питом. Бурси: 105—84; число питом. Інст.: 72—106; В. І. доход: 5; оплата Бурси 22 кор. Інст. 50 кор.

1914/15. Війна.

1915/16. Адм. Бурси: Годованець; адм. Інст.: Демчук; педаг. наст. Бурси: Бобеляк, Волянський; педаг. наст. Інст.: Демчук, Грегोलінський.

1916/17. Адм. Бурси: Годованець; адм. Інст.: Демчук; педаг. наст. Бурси: Бобеляк; педаг. наст. Інст.: Демчук, Грегोलінський; число питом. Бурси: 85; число питом. Інст.: 100—90; В. І. доход: 4; оплата Інст.: 100 кор.

1917/18. Адм. Бурси: Поповський; адм. Інст.: Годованець; педаг. наст. Бурси: Бобеляк; педаг. наст. Інст.: Грегोलінський, Годованець; число питом. Бурси: 93—98; число питом. Інст.: 110—102; оплата Бурси: 100 кор.; оплата Інст.: 150 кор.

1918/19. Адм. Бурси: Поповський; адм. Інст.: Годованець; педаг. наст. Бурси: Зубрицький В.: від І. XI.—31. VIII. 1919. вечинні.

1919/20. Адм. Бурси: Авдіковичева; адм. Інст.: Годованець; педаг. наст. Бурси: Т. Росткович⁶⁾, Бобеляк; педаг. наст. Інст.: Дублянниця; число питом. Інст.: 111.

1920/21. Адм. Бурси: Коростіль; адм. Інст.: Поліха; педаг. наст. Бурси: Лісикевич, Гоза; педаг. наст. Інст.: Дублянниця; число питом. Бурси: 60; число питом. Інст.: 113.

1921/22. Адм. Бурси: Коростіль; адм. Інст.: І. піврік: Др Мандюк, ІІ. півр. Форостина; педаг. наст. Бурси: Гоза; педаг. наст. Інст.: Дублянниця, Волянський; число питом. Бурси: 88; число питом. Інст.: 154—161; В. І. доход: 2.

1922/23. Адм. Бурси: Коростіль; адм. Інст.: Форостина; педаг. наст. Бурси: Гоза; педаг. наст. Інст.: Дублянниця, Волянський; число питом. Інст.: 152.

1923/24. Адм. Бурси: Коростіль; адм. Інст.: Форостина; педаг. наст. Бурси: Гоза; педаг. наст. Інст.: Дублянниця, Др Околот; число питом. Бурси: 103; число питом. Інст.: 142; В. І. доход: 2; оплата Бурси й Інституту в доларах.

1924/25. Адм. Бурси: Коростіль; адм. Інст.: Форостина до 11. VI.; педаг. наст. Бурси: Гоза; педаг. наст. Інст.: Дублянниця, Др Околот до 11. VI.; число питом. Бурси: 110—102; число питом. Інст.: 146⁷⁾; оплата Бурси: 50 зол. оплата Інст.: 55 зол.

1925/26. Адм. Бурси й Інституту: о. Комарницький до 17. X. 1925⁸⁾, відтак Гоза; педаг. наст. Бурси: Дублянниця, Коростіль до січня, відтак о. Голинський; педаг. наст. Інст.: Гоза до 12. X., Ставничий, Др Кухта, о. Комарницький; число питом. Бурси: 54—50; число питом. Інст.: 100—90; оплата Бурси: 50 зол.; оплата Інст.: 65.

1926/27. Адм. Бурси й Інституту: Гоза; педаг. наст. Бурси: Дублянниця, Бобеляк; педаг. наст. Інст.: Гоза, Ставничий, о. Комарницький до 13. X. відтак Лісикевич; число питом. Бурси: 44; число питом. Інст.: 94; оплата Бурси 50 зол.; оплата Інст.: 70 зол.

1927/28. Адм. Бурси й Інституту: Гоза; педаг. наст. Бурси: Дублянниця, Бобеляк до 27. II. (Лісикевич); педаг. наст. Інст.: Ставничий, Лісикевич до 29. VIII., відтак Поповський; число питом. Бурси: 64; число питом. Інст.: 100; оплата Бурси 60 зол.; оплата Інст.: 85 зол.

1928/29. Адм. Бурси й Інституту: Гоза; педаг. наст. Бурси: Дублянниця, Др Грицак; педаг. наст. Інст.: Ставничий, Поповський; число питом. Бурси: 82; число питом. Інст.: 101; оплата Бурси: 65 зол.⁹⁾; оплата Інст.: 90 зол.

1929/30. Адм. Бурси й Інституту: Гозова (канцелярія Буднів); педаг. наст. Бурси: Дублянниця, Др Грицак; педаг. наст. Інст.: Поповський, Кузик, о. Вілінський, Др Пачовський, Бульчак; число питом. Бурси: 79; число питом. Інст.: 78.

⁵⁾ Емеритований секретар Пов. Ради в Добромилі. Не мішати з Ол. Яремою, дир. Укр. Ліцею.

⁶⁾ Помагав також в адміністрації п. Авдіковичевій.

⁷⁾ Зголошень було 260.

⁸⁾ В Бурсі помагав проф. Коростіль.

⁹⁾ В Актах В. І. подане 75 зол.

1930/31. Адм. Бурси й Інституту: Гоза; педаг. наст. Бурси: Кузик, Др Грицак; педаг. наст. Інст.: Бачинський, Грех, Заяць; оплата Бурси 65 зол.; оплата Інст.: 80 зол.

1931/32. Адм. Бурси й Інституту: Гоза; педаг. наст. Бурси: Кузик, Др Грицак; педаг. наст. Інст.: Бачинський, Грех, Заяць і лектор Др Пачовський; число питом. Бурси й Інст.: 154—134; оплата Бурси: 55 зол.; оплата Інст.: 65 зол.

1932/33. Адм. Бурси й Інст.: Гоза; педаг. наст. Бурси: Кузик; педаг. наст. Інст.: Бачинський, Янків і лектор Др Пачовський; число питом. Бурси: 60; число питом. Інст.: 83—67; Б. I доход. 3—6; оплата Бурси: 55 зол.; оплата Інст.: 65 золотих.

1933/34. Адм. Бурси й Інст.: Гоза до 13. V. 1934; відтак Е. Бачинський; педаг. наст. Бурси: Богдан Дублянця; педаг. наст. Інст.: Е. Бачинський, Павліш, Кушнір, лектор Пачовський; число питом. Бурси: 38; число питом. Інст.: 76—105¹⁰⁾; оплата Бурси: 50 зол.; оплата Інст.: 60 зол.

1934/35. Адм. Бурси й Інституту: Гонтарський; педаг. наст. Бурси: Маринович; педаг. наст. Інст.: Гнатинак, Кушнір; число питом. Бурси: 46; число питом. Інст.: 81; Б. I доход. 1; оплата Бурси: 50 зол.; оплата Інст.: 60 зол.

1935/36. Адм. Бурси й Інст.: Гонтарський; педаг. наст. Бурси: Маринович; педаг. наст. Інст.: мр Гнатишак, мр Оришкевич, від 1. IV. 1936. мр Алискевич; число питом. Бурси: 55; число питом. Інст.: 108; Б. I доход. 3; оплата Бурси: 45 зол.; оплата Інст.: 55 зол.

2

„Дешева Кухня“.

1910/11. рік. Число учнів доход. на харч: 50¹¹⁾; Оплата харчів 6— к.

1911/12. Число учнів у Бурсі: 16; доход. на харч: 99.

1912/13. Адм. і педагог. виховники: П. піврік О. Кравець. Число уч. доход. на харч: 90.

1913/14. Адм. і педагог. виховники: Остап Кравець. Ч. учн. у Бурсі 36—24, доход. на харч: 74. Опл. Бурси 11— к., харч.: 5— к.

1914/15. Війна.

1915/16. Адм. і педагог. вих.: Форостина. Ч. учн. у Бурсі: 57; доход. на харч: 37. Опл. Бурси: 34— к.; харч: 25— к.

1916/17. Адм. і педагог. вих.: Форостина. Ч. учн. у Бурсі: 56—50; доход. на харч: 39—22.

1917/18. Адм.: Форостина, помагав Підгірний; Педагог. вих.: Зубрицький Семен. Ч. учн. у Бурсі: 59; доход. на харч: 24. Опл. Бурси: 80— к.; харч.: 55— к.

1918/19. Адм.: Форостина; Педагог. вих.: Гонтарський. Ч. учн. у Бурсі: 96¹²⁾. Опл. мінялися — девальюація.

1919/20. Адм.: Форостина; Педагог. вих.: Волянський. Ч. учн. у Бурсі: 105. Опл. мінялися — девальюація.

1920/21. Адм.: Голійчук; Педагог. вих.: Волянський; Опл. мінялися — девальюація.

1921/22. Адм.: Голійчук; Педагог. вих.: Пацак. Ч. учн. у Бурсі: 73. Опл. мінялися — девальюація.

1922/23. Адм.: Голійчук; Педагог. вих.: Соллогуб. Опл. мінялися — девальюація.

1923/24. Detto.

1924/25. Адм.: Голійчук; Педагог. вих.: Соллогуб. Ч. учн. у Бурсі: 86.

1925/26. Адм.: Голійчук; Педагог. вих.: Сас. Ч. учн. у Бурсі: 71. Опл. харч.: 55— зл.

1926/27. Адм.: Голійчук; Педагог. вих.: Сас. Ч. учн. у Бурсі: 68. Опл. харч.: 55— зол.

1927/28. Адм.: Голійчук; Педагог. вих.: Сас. Ч. учн. у Бурсі: 64¹³⁾ Опл. харч.: 55— зл.

¹⁰⁾ В П. півр. по розв'язанні Бурси „Дешевої Кухні“ прийнято 29 учнів.

¹¹⁾ Зачато провадити в листопаді 1910. р.

¹²⁾ Від 1/XI 1918 — 31/VIII 1919 Бурси не було.

¹³⁾ Великий процент двійок при кінці року (9) — 24.4 %.

1928/29. Адм.: Лісикевич до 3. III. 1929., Бессараб до 6. VIII⁴⁾. Педагог. вих.: Сас. від 1. III. др Мануляк.
 1929/30. Адм.: Проць; Педагог. вих.: Волянський. Ч. учн. у Бурсі: 72.
 Опл. харч.: 60— зл.
 1930/31. Адм.: Проць; Педагог. вих.: Волянський. Ч. учн. у Бурсі: 45—55.
 1931/32. Адм.: Проць; Педагог. вих.: Волянський.
 1932/33. Адм.: Проць; Педагог. вих.: Малиновський. Ч. учн. у Бурсі: 26—37.
 1933/34. Адм.: Проць; Педагог. вих.: Волянський. Ч. учн. у Бурсі: 29⁵⁾.

3.

Селянська Бурса і Бурса ім. М. Шашкевича.

1906/07. рік. Адм. Селянської Бурси: о. Ардан; педаг. нагляд над Бурсою: о. Ардан, 6. Любович¹⁾; число питомців 22; оплати 14 корон.²⁾
 1907/08. Адм. Сел. Бурси: о. Ардан; педаг. нагляд: о. Ардан, 6. Любович; число питом. 35; оплати 8—24 кор.
 1908/09. Адм. Сел. Бурси: о. Ардан; педаг. нагляд: о. Ардан; число питом. 40.
 1909/10. Адм. Сел. Бур.: о. Ардан; педаг. нагл. о. Ардан і Целевич; число питом. 40; оплати 16—25 кор..
 1910/11. Адм. і наст. Сел. Бур.: Гонтарський; адм. і наст. Бурси Шашк.: Целевич; число питом. Сел. Бур. 51; число питом. Бур. Шашк. 53—49; оплати Сел. Бур. 16—80 кор.; оплати Бур. Шашк. 18—19 кор.
 1911/12. Адм. Сел. Бур.: Гонтарський; адм. Бур. Шашк.: І. півр. Целевич, П. півр. Росткович; педаг. нагл. Сел. Бур. Гонтарський; педаг. нагл. Бур. Шаш. І. пів. Целевич, П. півр. Росткович; число питом. Сел. Бур. 54; число питом. Бур. Шашк. 53—56; оплати Сел. Бур. 17 кор.; оплати Бур. Шашк. 10—25 кор.
 1912/13. Адм. Сел. Бур.: Гонтарський; адм. Бур. Шашк. І. півр. Росткович, П. півр. В. Білинський; педаг. нагл. Сел. Бур.: Гонтарський; педаг. нагл. Бур. Шашк. І. півр. Росткович, П. півр. В. Білинський; число питом. Сел. Бур. 74; число питом. Бур. Шашк. 36.
 1913/14. Адм. Сел. Бур. і Бур. Шашк.: Василь Варнич; педаг. нагл. Сел. Бур. і Бур. Шашк. В. Варнич; число питом. Сел. Бур. і Бур. Шашк. 67; оплати Сел. Бур. і Бур. Шашк. 15—28 кор.
 1914/15. Війна.
 1915/16.³⁾ Педаг. нагл. Бур. Шашк. К. Баконій.
 1916/17.³⁾ Педаг. нагл. Бур. Шаш. П. Волянський; число питом. Бур. Шаш. 16—20.
 1917/18.³⁾ Педаг. нагл. Бур. Шаш. П. Волянський; число питом. Бур. Шаш. 16—20.

III.

Виділи Т-ва ім. св. Кирила від 1896—1914. р.

1896. рік. Виділ: предсідник, Чеховський; заст. предсід., о. Савчин; касієр, Прийма; контролор, І. Малиновський; секретар, Зарицький; Заступники: о. Кормощ, о. Н. Підгорецький. Закуплено¹⁾ плащів 53, блюзок 19, сподень 18;
 1897. День Заг. Зборів: 18. IX. 1897; предсід., Чеховський; заст. предсід., о. Савчин; касієр, о. Підгорецький; контр., Мануляк; секр., Зарицький; заступ., о. Кормощ, Винар; контр. комісія, Ярема, Франчук. Закупл.: Плащів 20, блюзок 20, сподень 21.

⁴⁾ Переходово Голійчук, а відтак Проць.

⁵⁾ В П. півроці Бурсу зліквідовано.

¹⁾ Був настоятелем у домі о. Войтовича.

²⁾ Пересічні оплати.

³⁾ Як філія „Бурси ім. св. о. Николая“ в домі „Бурси ім. Дра А. Літинського.“

¹⁾ Закуповувано також іншу часть гардероби й уділювано допомоги у грошах.

1898. Заг. 36.: 1. X. 1898; предсід.: Чеховський; заст. предсід.: о. Савчин; касієр: о. Кормош; контр.: Мануляк; секр.: Зарицький; заступ.: Гандяк, Глібовицький; контр. ком.: О. Ярема, Др Кормош. Закупл.: плащів 19, блюзок 46, сподень 41, черевиків 1 пара.

1899. Заг. 36.: 30. IX. 1899; предсід.: о. Савчин; заст. предсід.: Чеховський; касієр: о. Кормош; контр.: Мануляк; заступ.: Гандяк, Глібовицький; контр. ком.: Зарицький. Закупл.: плащів 24, блюзок 51, сподень 57.

1900. Заг. 36.: 3 X. 1900; предсід.: о. Савчин; заст. предсід.: Чеховський; касієр: о. Кормош; контр.: Мануляк; секр.: Зарицький; заст.: Німців, Максимович; контр. ком.: Ярема, Др Кормош. Закупл.: плащів 23, блюзок 29, сподень 24, черевиків 1 пара.

1901. Заг. 36.: 9. X. 1901; предсід.: о. Савчин; заст. предсід.: Чеховський; касієр: о. Кормош; контр.: Мануляк; секр.: Зарицький; заступ.: Глібовицький, Коренець; контр. ком.: Ярема, Др Кормош. Закупл.: плащів 15, блюзок 29, сподень 34, черевиків 2 пари.

1902. Заг. 36.: 24. X. 1902; предсід.: о. Савчин; заст. предсід.: Чеховський; касієр: о. Кормош; контр.: Мануляк; секр.: Зарицький; заст.: Глібовицький, о. Ментіньський; контр. ком.: Ярема, о. Кормош. Закупл.: плащів 19, блюзок 36, сподень 35.

1903. Заг. 36.: 17. X. 1903; предсід.: о. Савчин; заст. предсід.: Чеховський; касієр: о. Кормош; контр.: Мануляк; секр.: Зарицький; заступ.: Глібовицький, Собчук; контр. ком.: Ярема, Др Кормош. Закупл.: плащів 6, блюзок 22, сподень 18.

1904. Заг. 36.: 23. X. 1904; предсід.: о. Савчин; заст. предсід.: І. Малиновський; касієр: о. Кормош; контр.: Мануляк; секр.: Зарицький; заступ.: Роздольський, Гдуля; контр. ком.: Ярема, Др Кормош. Закупл.: плащів 38, блюзок 49, сподень 51.

1905. Заг. 36.: 28. X. 1905; предсід.: о. Савчин; заст. предсід.: І. Малиновський; касієр: о. Кормош; контр.: Мануляк; секр.: Зарицький; заступ.: Роздольський, Целевич; контр. ком.: Ярема, о. Кормош. Закупл.: плащів 38, блюзок 49, сподень 51.

1906. Заг. 36.: 16. XI. 1906; предсід.: о. Савчин; заст. предсід.: І. Малиновський; касієр: о. Кормош; контр.: Мануляк; секр.: Зарицький; заступ.: Роздольський, Целевич; контр. ком.: Ярема, Др Кормош. Закупл.: плащів 7, блюзок 16, сподень 15, черевиків 3 пари.

1907. Заг. 36.: 9. XI. 1907; предсід.: о. Савчин; заст. предсід.: Крушельницький; касієр: о. Кормош; контр.: Мануляк; секр.: Зарицький; заступ.: о. Ардан, Целевич; контр. комісія: Ярема, Др Кормош. Закупл.: плащів 15, блюзок 4, сподень 5, черевиків 3 пари.

1908. Заг. 36.: 6. XI. 1908; предсід.: о. Савчин; заст. предсід.: Крушельницький; касієр: о. Кормош; контр.: Мануляк; секр.: Зарицький; заступ.: о. Ардан, Целевич; контр. ком.: Ярема, Др Кормош. Закупл.: плащів 35, блюзок 44, сподень 43, черевиків 12 пар.

1909. Заг. 36.: 19. XI. 1909; предсід.: о. Савчин; заст. предсід.: Крушельницький; касієр: о. Мартинович; контр.: Мануляк; секр.: Зарицький; заступ.: Бачинський, Франчук; контр. ком.: Ярема, Др Кормош. Закупл.: плащів 35, блюзок 44, сподень 43, черевиків 12 пар.

1910. Заг. 36.: 18. XI. 1910. предсід.: о. Савчин; заст. предсід.: Крушельницький; касієр: о. Мартинович; контр.: Мануляк; секр.: Др. Бачинський; заступ.: Редкевич, Грегориєвський; контр. ком.: Ярема, Др Кормош. Закупл.: плащів 29, блюзок 19, сподень 19, черевиків 6 пар.

1911. Заг. 36.: 27. XI. 1911; предсід.: о. Несторович; заст. предсід.: Крушельницький; касієр: Прислонський; контр.: Мануляк; секр.: Др. Бачинський; заступ.: Редкевич, Ліскевич; контр. ком.: Ярема, о. Мартинович, Закупл.: плащів 7, блюзок 15, сподень 16, черевиків 2 пари.

1912. Заг. 36.: 31. X. 1912; предсід.: Алиськевич; заст. предсід.: о. Несторович; касієр: Мандюк; контр.: Мануляк; секр.: М. Терлецький; заступ.: В. Зубрицький, Д. Івашкевич. Закупл.: плащів 13, блюзок 12, сподень 12.

1913. Заг. 36.: 24. X. 1913; предсід.: Алиськевич; заст. предсід.: о. Несторович; касієр: Мандюк; контролёр: Мануляк; секр.: М. Терлецький; заступ.: Поповський, Д. Івашкевич. Закупл.: плащів 17, блюзок 13, сподень 13, черевиків 2 пари.

1914. Закупл.: плащів 5, блюзок 18, сподень 19, черевиків 17 пар.

ЗМІСТ:

	стор.
1. Вступне слово	1
2. Бурса ім. св. о. Ніколая до 1924. р.	2
3. Селянська Бурса й Бурса ім. о. М. Шашкевича	9
4. Дешева Кухня	13
5. Бурса ім. св. о. Ніколая після 1914 р.	21
6. Внутрішнє життя учнів у бурсах	33
7. Закінчення	37
8. Література	39

ДОДАТОК:

9. Виділи Т-ва «Бурса ім. св. о. Ніколая» від 1888—1936. р.	40
10. Виділи Т-ва «Дешева Кухня»	42
12. Адміністратори, педагогічні настоятелі, число питомців і оплата в бурсах:	
а) У Бурсі ім. св. о. Ніколая і в Гімн. Інституті	44
б) У «Дешевій Кухні»	46
в) У Селянській Бурсі і в Бурсі ім. М. Шашкевича	47
12. Виділи Т-ва ім. св. Кирила від 1896—1914. р.	47

СПИС ІЛЮСТРАЦІЙ:

1. Бурса ім. св. о. Ніколая	3
2. Гімназійний Інститут для хлопців	11
3. Вихованки «Бурси ім. св. о. Ніколая» в травні 1931. р. з префектами	22
4. Вихованки «Бурси ім. св. о. Ніколая» в червні 1936. р. з префектами й Виділом Т-ва	30
5. Драматичний Гурток Бурси в 1936. р. Виконавці вистави «Наталка Полтавка»	35

17